

3

DISSERTATIO ACADEMICA,
Qua
Doctrinam Medicam

De
C R I S I,
Sive
NATVRAE MEDICINA,
purgatam a vanitate & offuciis
DIERUM CRITICORUM.

Una cum
Parænesi ad Philiatros,
Magnifici RECTORIS, & EXCELL. omnium Facultatum
PROFESSORUM, Collegarum honoratissimorum, disquisitioni
Loco Speciminis Professorii, more Majorum
P.P.

IACOBVS van den VELDE,
Dr. Medicin. Profess. Prim. atque SERENISS,
PRINCIP. & DN. N. CLEMENTISS. Archiater.

Respondente
JOANNE JEREMIA HERBST,
Philosophiæ & Medicinæ Studiofo.

In Auditorio majori, ad Lanum, horis solitis
a. d. XIX. Novembr. A. MDCCXVI.

MARBURGI CATTORUM,
Apud PHILIPPUM CASIMIRUM MÜLLERUM, Acad. Typogr.

DISSERTATIO ACADEMICA

De
Doctrinae Medicinae

DE
CRISI

NATURAE MEDICINA

Programma & summa & officina
DIERUM CRITICORUM

Parochi ad Philanthos

Magnifici Rectoris, & Excellentissimi Universitatis
Procuratorum, Collegii honoris Praesidis, &
Acad. Praesidis Professorum, & aliorum

P. P.

JACOBVS VAN DEN VELDE

Le. Medicin. Profr. Præf. sine SERENISS.
PRINCE & DE N. CLAVENTIS Aulicæ

Respondens

JOHANNI JEREMIA HERBST

Philosophi & Medicinæ Sincio

in Andaniae regio, in Leoni, & in
et al. Novæ & Antiquæ

WARSAVIÆ AUCTOR

ANNO & MENSE JANUARII MDCCLXXIII

PARÆNESIS ad PHILIATROS,

De

Instituto CL. BAGLIVI & aliorum nostra ætatis
 Celeb. Medicorum conantium Medicinam revocare ad
 præscam (ut loquuntur) observandi rationem.

Medicinam suis nixam fundamentis, æque certa,
 ac ceteras humanas scientias, constare ratione,
 censent, quot quot sunt æqui rerum huma-
 narum arbitri. Nihilominus tamen compertissi-
 mum est, *artem Medicam*, inde ab antiquissi-
 mis temporibus ad hæc usque nostra, identi-
 dem esse agitatum & interpolatum commentis & *hypothesebus*
 usque adeo variis & dissidentibus, ut fere non nisi hæcenus in-
 ter ea conveniat, quod concepta sunt & nata unius ejusdemque
 indolis quasi matre, *mentis videlicet contemplatione ab ipsarum*
rerum observatione abstracta, & per generalia principia libere
discurrente. At neque pariter compertum est, neque satis de-
 finitum, utrum ulla, & quæ talium hypotheseum vero Medici-
 næ fini sit utilis & accommodata? Fuerunt nostro ævo multi,
 & sunt in hunc usque diem, multo tamen quam dudum paucio-
 res, & fere finem artis severæ minus respicientes, qui uni aut
 alteri hypothese, ut puta *VVilhsiana, Sylviana*, aut his nequa-
 quam certiori, ad quam, tanquam ad scopulum sunt appulsi,
 pertinaciter adherent; eamque veluti Palladium omnis suæ arti-

A

tis

tis pugnaciter tuentur. Sunt autem e contrario & alii, multo-
 que, ut equidem arbitror, illis prudentiores, qui animadvertunt,
 tot ac talibus vagarum speculationum molitionibus ab omni
 aro fuisse profectum adeo nihil, ut nil magis scientiæ Medicæ
 incrementis obliterit, nil magis genuina artis fundamenta
 concusserit & labefactaverit, quam ipsa hæc fingendi licentia,
 tantum non Poetica. Atque adeo sunt, quos iusto quasi flagran-
 tes zelo, audiat exclamare: *non oportere artem illam, quæ una mortalibus promittit sanitatem, conjecturis & somniis involvi; nec prudentis esse, illi vitam credere, cuius rationes ple-
 risque falsa, paucissimis probabiles videntur.* Igitur ut tot hypo-
 thesibus controversis convulsa & laboranti arti, ipsique adeo
 medicinæ medicinam faciant nostri avi Medici, rerum usu & do-
 ctrina excellentes, omnem impendant operam. Eumque in finem
 imprimis præcipiunt, & hanc veluti legem faciunt: Medicis
 nefas esse, pro demonstratione, norma, instrumento actionis
 haberi aliud quidquam, præter ea, quæ firma & fida observa-
 tione constantia, eoque per vera rerum & factorum suffragia, hinc-
 que substantiam *inductionem*, neutiquam fallacem, ad intelle-
 ctum aperte pervenerint. Ea autem, quæ observatione neque
 perveſtigari queant, neque adeo liquere, veluti incomprehensi-
 bilia extra usum artis Medicæ esse, & relinquenda disputationi-
 bus Philosophorum indeterminandis. Inter eos, qui salutare
 hoc propositum, ab hinc aliquot lustris usque, est *GEORGIUS
 BAGLIVUS* Romanus, Medicus sagacissimus; eximiam hinc
 nominis celebritatem, juvenilibus etiam annis, suo merito con-
 secutus. Is excitatus Prudentiorum monitis, & exemplo cum
 primis *VERULAMI* & *SYDENHAMII*, mordaci ac-
 to non solum, quos vocant, somniantes opinatores adspexit
 quasi excitaturus, sed & unâ candide & plene edocet media, qui-
 bus perfici ars Medica, & super certis suis fundamentis instaurari
 queat; edito singulari opusculo: de *Medicina ad præscam
 observandi rationem revocanda.* Libellus a prima editione
 Romana & A. MDCXCVI. prelo & in Gallia, & Germania,
 & Bel-

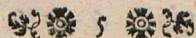
Archibald,
 Pitcairnius,
 Diss. Medd.
 1.

& Belgio sexies iteratus, est in manu omnium, & communi Medicorum applausu exceptus. Eoque non est nostro iudicio locus, qua ratione unice necessarias observationes instituendas, & usui aptandas præcipiat Auctor Laudatissimus. Hoc solum notamus, ubique *HIPPOCRATEM*, ceu præmonstratorem & ducem unice certum, in observandi via multis difficultatum salebris impedita, proponi sequendum imitandum. Hinc admirandi Hippocratis mira præconia: *Natura non hominis voce loqui Hippocratem; eum quippe nil quidquam opinioni aut conjectura fallaci indulgisse, sed liberum ab omni hypothese & secta Philosophorum, naturam unice consuluisse, eique infinitis experimentis & observationibus investigate, tandem obsequendo imperavisse: hinc tuto credi, ceu firmissima ratione constituis, decretis Hippocratis; & quæ his sunt similia alia, quæ ceu verba cadentia tollit, & exollit ornamentis Oratoris & cothurnis Vir de Theoria Medicina solidiore hodieque optime merens.*

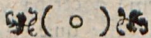
Quorum quidem Optimorum Virorum institutum, ut debeo, magni facio, & tanto præstantius iudico, quo est hominum vita & sanitas, quam in tuto collocare conantur, potior omnibus fortunæ bonis, nedum phantasiæ ludibriis. Verum enim vero malle non excidisse, nimio forte animi & styli fervore, tanta Hippocratis, omnem sane humanæ conditionis modulum excedentia encomia; mallem in rebus cujusvis assidui observatoris industriæ obvius, liberam & humana auctoritate solutam industriam; præsertim in tanta luce culturæ tot fugiferis experimentis *Physicæ; Anatomis, sobriæque & sanæ Chemicæ* &c. Denique, ut libere, quod sentio, eloquar, mallem recognitione & censura severiore sigillatim fuisse & animadversa & discreta, quæ sint in ipso Hippocrate probanda, quæ imitatu, quæ vitatu digna, quam promiscue & univèrsè laudata omnia. Enimvero doctrinæ optimæ frugis veluti thesaurum & ego in Hippocrate agnosco; quin & hoc, quod fidei antiquitatis monumentis videtur esse compertum, non voco in dubium, Hippocratem adjutum gentis suæ [*Asclepiade*] observationibus & experimentis, ali-

quot seculorum continua serie institutis, conservatis, auctis, & (quasi hæreditate) per manus traditis; iisque instructum, adhibita summa illa, qua pollebat, solertia & sagacitate, naturæ arcana propius, quam forte suorum decessorum quemquam alium, inspexisse, & intimius esse perrimatam: hinc & fuisse primum, qui conformata ad ipsius naturæ ductum nobis dedit præcepta medendi; eaque usque eo firma & constantia, ut & sustinere viginti trium seculorum examen potuerint, & inconcussa in hunc usque diem perdurare.

Nihilo minus tamen & hoc videtur esse compertum, multa Hippocratis decreta esse admodum adhuc cruda & indigesta; uti non est sane unius hominis rem difficillimam & inchoare, & simul perfectam dare. Ad hæc multa exstare universaliter & aphoristice pronunciata, magis ex una aut altera particulari observatione, conjectura, fluctuante traditione, quam ex constanti & confirmata experientia; & ut est veri non modo simile, sed & facile ex multis locis, imprimis Librorum Epidemicorum probandum, ea ab Hippocrate, dum artem faceret, ceu in ephemerides & adversaria fuisse notata, cum duntaxat in finem, ut sæpius iterata occasione recognosceret ipse, num eadem semper, aut saltem ut plurimum, eodem modo se haberent, an secus; igitur non sane tanti ea, quæ sic adnotaverat, fecisse, aut, quo fuit candore, a suis posteris haberi voluisse, ac si forent decreta & axiomata universalis & æternæ veritatis. Pro quibus si pateremur illa talia nunc demum nobis obrudi, quæ foret vecordia? Quin immo quis porro non animadvertit? doctrinam utilem passim tum esse adeo ambiguam & obscuratam, forte studio & dedita opera, more antiquitatis; tum alibi sic conspersam & obsceptam farragine vel nube variorum, & omnino dissidentium, & manifeste falsorum Philosophematum (prout fuit seculum adhuc rude in talibus) ut sit ubique difficillimum, genuinum & boni succi sensum hinc colligere & secernere. Sic ut hærens quis inter talia ambiguus, forte in *scriptis Hippocratis jure vindicem* desideret *ipsam Hippocratem*. Erit forte olim,
Deo

DEO volente, nostri laboris, hæc explicatius disceptare. Nunc solum monemus majore cautione opus esse, ne, quod dicitur, *pro Junone nubem* &c. & in specimen damus Hippocraticam de *Crisi & diebus Criticis* doctrinam; ab una parte certam & utilissimam; quatenus stat ab experientia, & hinc cognitam tradit eam *morborum solutionem*, quæ fit *per motus vitales spontaneos*, seu ipsam *Nature Medicinam*; ab altera parte incertam, immo futilém & vanam: quatenus ultra experientiam evagatus Hippocrates, fluctuante sententia, illos ipsos motus salutare adstringere & circumscribere est conatus, stato dierum certorum termino. Erit ergo in primis nostri instituti demonstrare famosis illos *Dies Criticos*, tot seculorum, tot ingeniorum cruces, non tam constituisse Hippocratem firma & constanti observatione, quam potius, hac quasi repugnante, ex *Philosophia Pythagorea*, eaque male intellecta, subsumsisse & vitiose exputavisse. Hinc illos ipsos *Dies Criticos*, ceu male ortos, ab antiquorum prudentissimis fuisse dudum explosos; Galeni vero artibus Græcis, quasi per postliminium in Medicinam frustra receptos. Atque adeo actum agere Viros nostri ævi Celeberrimos, qui cum Baglivo, *diebus his albis & atris* (ut ipsorum *quidam* argutatur) auctoritatem & pondus denuo addere conantur. Quod si titubans in argumento arduo & perplexo, adserendaque paradoxa sententia, forte alicubi fuero lapsus, veniam, ut spero, merebitur conatus & ingenuus & utilis.

A 3

Doctrina

Doctrina Medica

DE

CRISI,

Sive

NATURAE MEDICINA,

purgata a vanitate & offuciis

DIERVM CRITICORVM.

I.

St velut ex magistrorum praescripto ea auctoritas doctrina de Crisi & diebus Criticis, ut ceu planissime confectam habeant, & divulgent quivis Systematum Medicinae Scriptores cyclici. Nimirum jam inde a Galeni temporibus, sine ulla haesitatione, nedum examine ullo, posteris usque & uique cum sic tradentibus, uti a decessoribus acceperunt. Hanc crambem toties recoctam denuo depromere, nostri neque est stomachi, neque instituti; ut vel ex ipso Lemmate obvium est cuius arbitrari. Supponens igitur harum pagellarum Lectorem, (utique iudicem) doctrinae vulgatae gnarum, vel ex quovis systemate erudiendum: quae inter *Andree Laurentii & Julii Caesaris Claudini de Crisi & diebus Criticis singulares Libelli* palmam merentur: non nisi ea, quae scopo nostro necessaria iudicavero, proponam. Et quidem, quod mihi ne sit fraudi! libera, atque a scholasticis legibus paullo solutiore, investigatione & animadversione ipsos insecutus doctrinae Auctores, *Hippocratem & Galenum*; illius, ut ipse videri voluit, & ab omni

xvo

zvo habitus est, fidum & scitissimum interpretem. Reperio
 autem *κρίσις* notionem, uti est *κρίσις*, varie & ambigue
 passim Hippocratem usurpare. Quam ipsam tamen varietatem
 non consecretur omnem; collectam in unum veluti acervum
 a *Foesio in Oeconomia Hippocratica*, opere summo labore affe-
 cto, sed ab Hippocratis amatoribus hodiernis oppido perfici-
 endo. Nostrum est solum exquirere, quo significatu, cum
 de morbis eorumque mutatione loquitur Hippocrates, Criseos
 notione utatur. Solet autem fere trifariam. I. Pro *concitato*
 & *vehementi motu*, seu *luctu*, *pugna* nature in morbis con-
 tingente: ut *Libr. Prænot. sub fin. ἀταξίη, μήτε σπυραι,*
κρίσις δὲ ἀποδοῖς νόσων. Qui locus, ut jam olim contra *Leoni-*
cenum recte notavit *Langius*, omnino sic vertendus: morbi tran-
 quillitas s. imperturbatio longitudinem significat, *PUGNA* ve-
 ro, morbi resolutio. Conf. *Galen. de Diebus Decretor. lib. 3. cap. 2.*
 Hinc scite *Cœlius Aurelianus*: *Passionis atque nature consli-*
ctus, quos *Græci Crises* appellant. II. Pro quavis, in omnem
 eventum, insigni mutatione morbi cujusvis, acuti nimirum &
 Chronici, promiscue & indifferentem: ut *Lib. πρὸς Πάθον, Foes.*
Edit. Genevens. f. 518. κρισις in morbis dicitur, *ἢ ἕταν ἀύχοντα*
ἢ νόσων, ἢ μακροῦσιν, ἢ μετὰ τὴν κρίσιν ἐς ἕτερον νόσημα, ἢ τελευ-
τῶσιν, cum morbi augentur, aut marcescunt, aut in alium
morbum transeunt, aut finiuntur. Conf. *Lib. 1. Epidem. in fin.*
sect. 3. Sicque dicuntur *κρίσις* diuturno demum tempore morbi
 Chronici, *τὰ μὲν δὲ νόσημα ἐν μακρῶ χρόνῳ* uti & recensentur,
Variis Libr. Epid. locis, morbi centesimo demum die &
 tardius finiti. III. Pro materia morbose cujusvis tum secretionem
 & sequestrationem: ut colligere est ex loco notatu dignissimo lib.
 de *Articul. f. 4. f. m. 832.* tum excretionem quavis: sic ut *τὸ κρι-*
σις idem sit quod *ἐκκρισις* excernere, v. gr. *Lib. 4. Epidem.*
f. m. III 13. τὸ ἕρον ἐκκρισις Crisis facta per urinam. Conf. *Lib. de*
Loc. in Hom. f. m. 48. &c. Quorum locorum sensum in unam
 summam conferens Hippocratis sectator, forte hanc posse ex-
 promere aut similem definitionem, Galenica sane, quam passim
 adhuc

Lib. 1. Epist. Medd 37.

Lib. 2. Acut. cap 19.

adhuc sequuntur, & pleniorē, & magis propriam, quod Crisis sit :

Inciatio & lucta natura in morbo & contra morbum; quæ superantibus naturæ viribus, morbus aut salubriter finiatur, aut saltem leveatur, plene vel ex parte secretâ & excretâ per congrua fecernicula morbosâ materiâ: vel e contrario, superante materia sive quantitate sive qualitate noxia, sic ut natura viribus impar elutari non possit, morbus aut augetur aut ipsa vita finiatur.

II.

Quæ definitio, me iudice, plane est ad mentem Hippocratis. Qui humanæ naturæ salutarem potentiam, quam optime agnovit, ubique prædicat; sic tamen, ut sententiis dictione minutulis, at sensu gravissimis, eam intelligentibus potius subinnuat, quam plane edoceat. Ut Lib. VI. Epid. sect. 5. *φύσις* dicitur *ἰατρῶν* in *ἰατρῶν*, *Natura*, *morborum medicus*; quæ non solum *ἰατρῶν* *ἰατρῶν* *ἰατρῶν*, sed & (Lib. de Aliment) *ἰατρῶν* *ἰατρῶν* *ἰατρῶν*, sufficit omnia omnibus. Hincque natura sponte facit ea, quæ ars consilio: Lib. I. de Dist. Medicina, inquit, quod affligit, abigit, & a quo quis aegrotat tollens, sanum facit, at natura hæc sua sponte (*ἀντοφάρμ τὰύτη*) novit. Et quidem usque eo natura *τὰ δῖοιρα τῶν*, ea quæ conveniunt facit (Lib. Epid. cit.) ut ars quid facere debeat, nisi naturæ indicio, non norit. *Natura* quippe est, (Lib. de Arte) quæ stimulata & impulsâ (a causâ morbifica) ostendit artis peritis, quæ faciendâ sunt. Hinc meritissima laus, Hippocrati quam tribuit Galenus: *Hippocrates omnium, quos novimus, cum Medicorum, cum Philosophorum princeps, ut qui primus naturæ opera novit, hanc miratur & semper celebrat, iustam nominans, solamque animalibus ad omnia satis esse dicit, ipsamque per se, non edoctam, (ἀὐτὰρ ἰατρῶν, ἀδιδάσκαλος) omnia quæ opus sunt agere.*

Lib. I. de
Nat. Faculr.

III.

Juvat igitur, quoad fieri compendio potest, disquirere, quæ hæc natura adeo concinna, adeo Saluti potens, ista *δῖοιρα*, ex mente Hippocratis, det effectui, quæ luctam contra morbum incat, eaque debellet. Num forte gnara & metuens
Vita

Vitæ imminentis a morbo periculi? num ex aliqua rationali deliberatione, ἐκ βυγιάσεως, ἀποαιρέσεως, διανοίης, fini convenientia, fecernendæ puta & excernendæ materiæ morbificæ apta organa conquirit ipsa, & eligit? Sic sentit *Vir nostro ævo Celebratissimus*; qui naturam hanc statuit esse ipsam animam, hominis rationalem. Quam paradoxam sententiam, quo est ingenio præpoilenti & admirando, sic concinnavit, ornavit, & numerosis eodem idemdem argumento publicatis diatribis sic inculcavit, ut nactus sit passim non solum admiratores & sectatores, sed & contra secus sentientes, pugnares & paulo ferociores adfertores. Ipsam hanc sententiam a radicibus subtiliter limare, meum nunc non est, nec erit unquam committi cum illis talibus. Ceterum, quidquid demum de illa sententia fiat, ego verecunde, at ingenue, quod liceat illorum pace & bona cum gratia, profiteor & edico, eam esse præter immo contra mentem Hippocratis. Ut enim is præcipit, (*Lib. Epidem. loc. cit.*) Natura non solum ἀπαίδευτ & ἡ μάθοῦσα τὰ δεόντα ποιεῖ, non edocta, absque disciplina, convenientia facit. Quod quidem, ut reperio, concedunt & largiuntur ultro illi ipsi, qui naturæ γνώσιν & actionem ex ratione deliberatam tribuunt; negant vero hanc, quam statuunt, rationem per *ratiocinationem*, (ut loquuntur) vel per ideas adventitias accedere, veluti forissecus; sed esse innatam, & animæ infixam, ceu habitum infusum. Atque adeo animam rationalem, cum (ut volunt) perfungitur operationibus Vitalibus, *rationaliter* quidem agere, & consilio, sed tamen *sine ratiocinatione, sine conscientia* peragere, quidquid agit; hincque hæctenus non edoctam, sine disciplina &c. Quam equidem sententiam, suis relictam amatoribus & vindicibus, non urgeo. Sed eodem sermonis contextu porro Hippocrates: ἀνεύρισκεῖ inquit ἡ Φύσις αὐτῆ ἐαυτῆ τὰς ἐφ' ἑδὲς οὖν ἐκ διανοίης, *Natura ipsa sibi per se, non ex consilio, motiones ad actiones obeundas invenit.* Unde sane, quidquid

triceris, non alius nisi omnino alienus ab illa sententia sensus constare potest. *Διάνοια* enim quidquid a *ratione* procedit, *intelligentiam, consilium, voluntatem*, significat; idem quod *προαίρεσις*; & ex *διανοίας* agere dicitur homo, in his quæ voluntate, consilio, quasi dicas praelectione, agit. So daß Er aus eigener Willführ wehsten kan / ob / und wie Er wolle / oder nicht wolle. Immo *διάνοια* ipsa mens, s. anima rationalis dicitur. Hinc scite ad hunc locum Galenus, & liquido pronunciat: *Ινιέρα*, inquit, *νатура* ἐϕ'ὄδῳ appellavit, perinde ac si *vias aut impetus ad agendum dixisset naturales* qua statim ortus animalibus insunt, quibusque (necessario, ex causis Physicis) *id agunt (& non possunt non agere) ad quod agendum nata & conformata sunt; non uti nos; prius mente volventes & prius eligentes facimus.* Illo ipso, utique minime ambiguo loco, *Justus Lipsius* olim inductus est, ut numeraverit Hippocratem inter eos, qui *brutam* aliquam & *sine sensu Naturam* statuebant, *omnia gignentem ac conservantem.* Quo ipso tamen Optimo artis nostræ Auctori insignem facit injuriam. Quippe cujus pius sensus de *Natura*, ut scholastici loquuntur, *naturante*, seu potius de DEO, Creatore & Statore rerum omnium, Medicis est perspectus, & a non uno vindicatus. Sic ut mirari subeat, *tantum Virum* ante non advertisse, quam dicam hanc impingeret Hippocrati, cum de *Natura universali* hoc loco neutiquam agere, sed solum de *natura humana*, immo *corporis humani*.

IV.

Quam quidem, morbos expugnantem & sanitatem præstantem naturam humanam, lubentissime nos cum Hippocrate *ὄν ex διανοίας ἡ προαίρεσις* agere profiteremur; quin immo discrete statuimus esse eam *brutam*, omnisque *rationis experientem*: utpote *rem materialem*, nullisque nisi quæ materiæ s. corpori insunt attributis pollentem. Nihilominus tamen pia mente agnoscimus, hanc ipsam naturam, ad ideam sive normam optimæ rationis, qua ipsa destituitur, & accommodate ad finem (sui ipsius conservationem) quem ipsa nec nosse, nedum

Introduc-
t. ad Physiolog.
Sroic. Lib. 1.
Cap. V.

nedum intendere potest, esse constitutam infinita Creatoris
 Sapientia & Bonitate; Sicque eam, multo sane certius & effi-
 caciùs, quam potis foret imbellis anima, (si, quod illi volunt,
 esset motuum vitalium auctor atque rector) τὰ δέοντα &
 posse, & revera agere, quamvis τῶν δέοντων prorsus ignara;
 Perinde atque automata, quæ non pro suo, quod nullum esse
 potest, sed artificis moventur consilio: Sicque mota, apte &
 expedite hoc agunt, ad quod sunt ab artifice constituta. Si
 igitur hanc naturam humanam dixeris artem Creatoris Divi-
 nam, in structura corporis humani ad miraculum usque con-
 cinna, suisque usibus apta, non peccaveris. Si vero antiquam
 sententiam malueris amplecti *Aretai, Sectatoris Hippocratis*
genuini & omnium optimi, non procul aberis aut a Veritate,
 aut a mente Hippocratis. Quid vero ille? Loco sane digno, qui
 non fuisset a nuperis scriptoribus prætervisus, ἡ Φύσις, inquit, Lib. II. Cap.
 πάσι σημαίνει, καὶ ὑγρῶ, καὶ πνεύματι, καὶ στερεοῖσι, καὶ III. de Caus.
 τῆ τούτων ἑνταξίῃ, καὶ συμμετρῆι, ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἀνθρώ- & Sign. A-
 πον, *Natura omnibus adest (veluti nutu imperat) sanguini, cut.*
spiritui, membris; atque horum inter se coordinatione atque
commensu vitam homini prorogat. Rectius vero senseris, si
 ipsam hanc commensurationem (συμμετρίαν) partium cor-
 poris humani, fluidarum & solidarum, atque motuum, qui hinc
 cientur, vitalium coordinationem (ἑνταξίαν) Naturam voca-
 veris. Sic enim subducto *Phantasmate*, quod tot seculorum
 ingenia ludificatum est, sub falsa idea alicujus *præsidis* aut *re-*
floris functionum corporis, primum *caldi innati*, mox *spiritus*
vitalis, animalis &c. hinc *Archei*, denique ipsius *animæ, pa-*
rentiis seu *Viribus morricibus mechanicis instructa* &c. ea de
 natura humana statues, quæ demonstrari, quæ sentiri, videri,
 ipsisque adeo manibus palpari possunt; nunquam utique ge-
 nuino Medico Physico sine anagoge mentis admirantis, Vene-
 rantis, adprantis Sapientiam & Bonitatem Numinis infinitam,
 inexhaustam, ineffabilem,

B 2

Hujus

V.

Hujus nostræ naturæ operationes, ἐφ' ὧν ὄργανα, quibus & sanitatem præstat, & morborum molitur Crises, diffusiori doctrina exponere, ut est in promptu, sic utique difficillimum, eam compendio complecti luculento: cum vix evitanda brevitati sit obscuritas. Summatim igitur solum id, quod scopo nostro inservit, suppono, ejusque ulteriorem demonstrationem in me recipio: videlicet *sanitatem conservari, & morbos Crisi expugnari, per eadem media, eadem organa, varie solum pro rei exigentia affecta & modificata.* Et quidem potissimum sanitatem præstari, dum jugi & æquabili per partes solidas fluidarum motu, earundem integra servatur fluiditas, mixtio & temperies; recrementa, quæ huic mixtioni & temperiei inconvenientia sunt, eodem motu aut subiguntur, aut, exsoluta & evoluta, ne noxam aut vim tenera partium texturæ inferre queant, mature auferuntur: hoc est, secernuntur & proorsus e corpore excernuntur, per aptissime huic fini a Divino Plaste constituta fecernicula & excernicula. Et quidem illa recrementa, in quæ & alimenta sua sponte facessunt, & humores vitales exoleſcunt, ut sunt mole & consistentiâ varia & diversa, sic habent earum quæque, ut indubitatis experimentis Physiologicis constat, sua peculiaria fecernicula, & velut emunctoria. *Salina oleosa, subtiliora, volatilia, eaque tenerrime mobilia, & hinc ad interendam σήψιν f. colliguationem putredinosam prona, cum aqueo-Vapidis, recepta glandulis & poris cutis, iisdemque secreta, excernuntur ex universo corporis habitu, transpiratione & sudore: Salsa crassiora, magis consistentia & fixa, acido-salsa, similia omnino sali ammoniaco, acria, corrosentia, dissolventia; per renes potissimum & meatus urine. Pinguia-salsa, spissiuscula, quasi sulphurea, acria, astuosa, adurentia (καυσμὸν) per hepar & meatus bilis, in eamalem intestinorum effunduntur, una cum scybalis deponenda. Mucida, viscosa, hisque in hærentia terrea, aut quæcunque alia tenaci coalitu in pituitam spissescencia, per tonsillas non solum & reliquas faucium glandulas, sed & in-*

& integrum tractum *membrana pituitaria*, & *intestinorum* volumina, fecernuntur & excernuntur. Ab his igitur, & quibuscunque aliis his similibus recrementis depurata humorum massa, & in Lympham roscidam, lubricam, tenerissimamque (quæ decuplum & amplius universi sanguinis conficit) subacta, dum partibus solidis, eadem motuum Vitalium coordinatione æquabiliter suffunditur, & pro rata singulis portione distribuitur, hæ ipsæ partes solida nutrimentum ad amissim conveniens capiunt, eoque in decenti structura & conformatione conservantur integræ. Quæ quidem corporis universi integritas, & aptitudo ad obeundas, quibus destinatum est, functiones, quin ipsa sit sanitas, neminem fore arbitror, qui dubitaverit.

Et quidem istæ secretiones & excretiones recrementorum quasi ordinariorum, per aptissime singulis convenientia fecernicula, nutritio item, cunctæque aliæ corporis sani functiones, solenni & æquabili tenore fiunt coordinatorum motuum: adeoque vigore ut ordinario, sic tranquille procedunt. Morborum expugnatio non item: sed cum intenso plus minus illorum motuum impetu; quem morbifica materia & ipsa ciet atque concitat, quoque & ipsa secretioni est aptanda & excernenda. Mira sane Divini Auctoris Naturæ, hominum salutis ubique consulentis, providentia. Enim vero omnes, quotquot sunt morborum & morbificarum causarum, quæ lucta critica expugnantur, species, singulatim exsequi, materia Voluminis est, non dissertationis Academica. Ergo alii occasione relicta tractatione speciali, dicamus summam, quantum poscit iustituti nostri ratio, de illa, quæ & omnium frequentissime & tunc fit, ubi materia morbi universæ sanguinis massæ est suffusa: quod in plerisque morbis, omnis utique generis febribus contingere, extra controversiam est. Si igitur materiæ morbificæ ea sit, quæcunque demum conditio, ut aut mole, aut figura, aut qualitate neque congruat cum mixtione & temperie humorum sanorum: neque conveniat cum meatibus, di-

VI.

ametris ordinariorum illorum fecerniculorum; atque adeo talis sit, quæ neque admitti intra partium vitalium interiora tuto possit, nec tamen possit ordinaria naturæ vi & energia exterminari; unica sine perniciæ cæto imminentis averfio est, præcludere talis materiæ intimiorem aditum, eademque simul actione particulas inquinatas a sanis divellere, & divullas sic conterere & subigere, *ut formam nanciscantur recrementis ordinariis similem*, aut saltem convenientem meatibus emunctoriorum ordinariorum, quibus ab humoribus sanis secreta exterminentur. Fiunt & hæc ad amissim, si natura suis Viribus præpolleat. Hoc est, quando *fibræ motrices*, ex quibus, ceu originalibus, primis, & præcipuis staminibus, omnes partes Vitales, & quidem serie singularis aptissima (ut docet subtilior nostræ ætatis Anatome) constructæ sunt, nativo tenore, seu justa tensione, *εὐρωία*, & mobilitate pollent. Quam *εὐρωίαν* & *mobilitatem* (eius ignarâ animâ, eamque præstare minime valente) habent ab *actu motis fluidis*; utpote *jugiter & harmonice influente liquore nervo, & intersuente sanguine*; quibus animata fibræ motrices, dum in eas illiditur materia morbifica, illarum texturæ & conformationi inconueniens, instar totidem fidicularum, in unam actionem homotonice & aequaliter conspirantium, concutiuntur illæ ipsæ fibræ undiquaque, & vibratæ in renisum contra incongruam, quæ tanguntur & feriuntur, materiam, intenduntur; non promiscue tumultuarium, non frivolum, sed exacte, ad *Leges Motus repercussionis* respondentem & convenientem materiæ a qua concutiuntur. Et quidem his *fibris motricibus* cum sit *una origo*, ex cerebro nempe ejusque meningibus: eoque & *una omnium connexio*, & *una* adeo per universum corpus (animadvertente vel ipso Hippocrate) *conspiratio & consensio*; propterea fieri aliter non potest, quin omnia viscera, omnes partes vitales, in eundem intendantur renisum: adæquatam tamen singularum partium structuræ & conformationi, & omnino convenientem excludendæ materiæ

materiae morbificae. Hinc & cordis & pulsus arteriarum intensio atque incitatio; hinc universae sanguinis massa, una cum inhaerente materia morbifica, velocior & impetuosior motus atque impulsus in partes solidas, illa tensione rigidiusculas; Puta meatus patentiores: intimiores enim, hac intensione constricti, non possunt non sic claudi, ut salubriter excludatur materiae morbosae aditus. Quo tali ad fibras rigidiores impulsu & allisu, non potest non fieri valida contrusis sanguinis pressio; ex hac pressione insignis attritus; ex hoc attritu & confictu particularum sanguinis salino-sulphurearum, auctior calor; hinc totius corporis exaltatio, hinc inquietudo, squalor, sitis, omniaque criticam Luctam comitantia symptomata; in quibusvis Vulgaris Medicinae systematibus videnda: non tamen nisi hac, ex ipsa re desumpta, hypothese clare exponenda. Quae Lucta, quae symptomata usque & usque gliscendo, tam diu urgent, donec hac pressione, hoc confictu atque attritu evoluta, discerpta & extrita materia morbi fica, & diluta sero affluentiore (quod urgente siti potu suggeritur, & in quod tandem eodem hoc attritu massa sanguinis colliquefcit) commode emunctoria convenientia subire, hisque secerni & excerni queat.

Etenim vegetam hanc naturam Luctam, & Vere Criticam, insequitur prompte *evaporis* (*excretio*) *Critica*: per large emanantes aut *sudores*, aut *diarhaeas* varias, serofas, biliofas, mucosas, aut *urinam* variis onustam contentis, aut *salivationem* &c. &c. pro varia & ipsius morborum apparatus & insurgentis Criticae Luctae conditione; ex speciali morbi cujusvis historia innotescente, nec generali complexu, eoque nec nostro instituto, determinanda. Quae excretionem, atque adeo *Completa Crisi* defuncta natura, redintegretur humorum massae, sic depuratae & veluti defaecatae, pristina crasis & temperies: qua ordinaria & blande affecta fibrae motrices, redeunt ex Lucta ad ordinariam & tranquillam actionem: sicque omnibus numeris plena restituitur sanitas. Animadvertendus tamen

VII.

hic

hic *ως εν παρόδω* communis fere recentiorum scriptorum error, putantium, omnino ad Criticam *ἐκκρίσιν* requiri, ea ut fiat subito & repentine; sic ut omnis & inchoata & finita sit intra paucularum horarum spatium. Ad quod credendum inducti sunt Galenica, quam sequuntur, definitione, male intellecta: puta, quod *Crisis* sit *subita morbi mutatio* &c. *Tò subitum* enim in hac Criticos definitione, non utique hanc, quam sibi imaginantur, uno quasi ictu sive torrente fientem morbi mutationem denotat; sed solum opponitur *lenta*, paulatim evenienti, & sæpe in aliquot hebdomadas *protracta*, morborum chronicorum *solutioni*, sine ulla sensibili *excretionem*; quam idcirco proprie *λύσις* appellant antiqui Auctores. Apud quos sane nusquam legitur talis, præcipitanter consummata, evacuatio critica; nisi forte vomitum excipias: nedum adeo subita, ut illi concipiunt, morbi solutio. Quin immo Galenus discrete edicit, *Criticam excretionem non raro in duos tres dies extrahi*: sic, ut v. gr. ea inchoans die septimo, continuet per octavum, & demum nono finiatur. Et ipse Hippocrates (observante Galeno) idem videtur indicare, cum passim Libb. Epidid. memorat, morbum fuisse judicatum *non die, sed circa diem, decimum quartum, vicesimum* &c. extracta videlicet ultra unius diei spatium excretionem. Quare inutilis est eorumdem novellorum scriptorum causlatio, multorumque (sine tropo dico) capitalium errorum conciliatrix: *Sub Climate nostro, frigido, genuinas excretionem & solutionem morborum Criticas, esse oppido raras*: tales nimirum, quas sibi frivole imaginantur, uno impetu & inchoatas & patratas, concedo ultro. Veras autem usque adeo raras esse, pernego: quæ utique pulcherrime & sub nostro, & forte vel sub hyperboreo Climate, procedunt, & tantum non omni die, si modo attendatur cum oculis animus, observantur. Atque adeo sunt ad salutem necessariæ, ut ausim adseverare ego, confirmatus ab experientia, *nullum morbum vere acutum unquam finire plene & tuto, sine aliqua vera & sensibili evacuatione Critica.* Quin & Medicis genuinis,

non

Lib. 2. de D.
D. c. 5. & 2.
libi.

non ex mustaceis talium scriptorum institutionibus, sed ex natura contemplatione sapientibus, comperitum est, vel in *ipsis morbis Chronicis*, nullam fieri evacuationem materiae morbi, massa humorum suffusa, nullam adeo salutarem excretionem, nisi praevis motibus vitalibus (Medici consiliis & auxiliis promovendis) illa materia excernenda fuerit evoluta & secreta; hoc est, ut cum Hippocrate loquamur, *mobilis facta, & meatibus*, per quos est secernenda & excernenda, *aperta*. Atque adeo, nisi & in *ipsis morbis Chronicis* praesto sit haec *Natura vera Crisis*, medicamentis evacuantibus intempestive datis, qualicumque demum ea sint, frustra turbatur motuum vitalium harmonia: & auferuntur, non sine futura gravi noxa, succi fluidiores & corpori utiles, hic bilis, illic Lympha &c. verbo, non purgatur corpus affectum, sed urgetur frivole, & geminato malo, prosternitur: Tanta est usque quaque Criseos & eccriseos critica ad salutem necessitas.

Ab illa saluberrima Crisi quae fit per meram evacuationem, multum distat, proxime tamen abest *altera species*, eaque *incipit* quasi *alex*. Videlicet, cum pari motuum vitalium synergia, materia morbifica prorsus exterminari non potuit: sed saltem eo usque coerceri & compefci, ut extrusa quidem e Vitalium viscerum penetralibus, at non plene extrita, verum aliis humoribus sanis obvoluta & intricata, una cum his compellatur, aut ad emunctoria (faciscente eorundem tonico renitu) aut ad partes a Vitalibus remotiores alias, quibus interspersa haereat. Ubi quidem parit aut varii generis *abscessus*, ut *bubones, parotides &c. papulas* item *suppurascetes*, quales in primis sunt *Variolae*; aut *ἐξανθήματα* (efflorescentia) purpurea, Livescencia, ut in sic dictis *morbillis, petechiis, purpura &c.* Quo rite & ordine facta *materia morbifica secessu ex profundo corporis*, (ut scite alicubi Hippocrates) levatur quidem morbus, sed in tuto nondum est aegroti salus: donec, jugiter continuante motuum vitalium actione, haec *ἐκδύματα* (eruptio-

VIII.

(*eruptiones*) veluti coctione maturefcant: hoc est, id, quod habent, inquinamentum, massam sanguinis denuo facile subituum & retrocessurum, contemperatione sanorum humorum, & hinc sensim facta iusta subactione, corruptaque tandem portionis ablatione tollatur. Quod quidem sic dictæ *abscessionis* & *secessionis* negotium non æque est expeditum, neque æque securum (testantibus vel annuis Libitinæ rationibus) uti est Criseos per meram & absolutam excretionem.

IX.

Sin vero fibræ motrices visceris unius aut plurium, *hepatis* puta, *pulmonis*, *lienis* &c. rerum non naturalium prægresso abusu, sive *ἀσθρία* qualicumque alia, usque adeo fuerint infirmata & velut enervata, ut, fatiscente intensione & renixu tonico, non possint in materiæ morbificæ excussionem æque valentem cum reliquis Visceribus & partibus firmioribus conniti: non solum *inaequaliter fluctuans, nutans, titubans* sit *Lucta decretoria*: sed & ipsa materia morbifica, reliquarum partium vegetiorum intensione excussa, in languentia isthæc viscera intruditur & compellitur. Unde fere duplicis generis perniciës ægrotum manet: alia ubi *lenta*, & paulatim eveniente, *stagnatione* & *congestione* materiæ impulsæ, *tumores* fiunt ejus indolis, qui, aut sensim ulterius corruptâ materiâ contentâ, in *abscessus* vel potius *exulcerationes* abeunt: aut ablata portione humoris stagnantis liquidioris & fluidioris, in *scirrhus* indurantur; unde posthac prioris morbi conditio profus in pejus mutatur: (utrum *ἐπιπέσει* rite cum antiquis voces, an *μετάπτωσι*? certent grammatici: miseris sane parum prod est) sic quidem ut vel inducta *febre Lenta*, hinc *hectica*, & *tabe*: vel subnata *cachexia*, & tandem coorto *hydropse* (ob tumorem scirrhosum intercepta remeante lymphâ, hincque disruptis Vasis effusâ) *immedicabili*, ægrotus morti cedat; utrobique lento gradu: Aut e contrario præcipiti, quæ altera species est functæ translationis materiæ morbificæ, cum *repentino influxu*, & hinc *infartu*, obruta languentia viscera, veluti suffo-

suffocantur: vel post insolubilem inflammationem, gangrana & phacelo affecta, sabita morte Vita finem faciunt,

Hæc est, inde ab antiquissimis temporibus observatione constanti comperta, nequiquam tamen usque adhuc sine tricis perplexis exposita, naturæ contra morbum Lucta decretoria: ejusque varius (ut erat in definitione propositum) exitus, pro- ut varie partium colluctantium alterutra præpolleat. Quibus extricandis mentem, puto, Hippocratis sumus consecuti; num & ipsam veritatem, ut quidem confidimus, in ætiologia si- mus affecti? æqui arbitri judicent; equidem in rebus, quod dicitur, facti, ipsa rerum testimonia quosvis, etiam iniquos, aut convincunt, aut confundunt. Manet ergo & usque stabit inconcussa hæc Galeni sententia: *Neminem servari, nisi natu-*

X.

ra morbum superaverit: neminem mori, nisi natura victa fue- rit, morbusque ea superior evaserit. Porro est & erit usque propria *Arti Medica*, Naturam imitanti, sequenti, hæc ve- rissima laus: nequidquam ringentibus mercis Chymistica nun- dinatoribus vanidicis, aut his nimium credulis fufurronibus, in artem salutarem maligne contumeliosis &c. ea inquam Laus, quam Naturæ Consultissimus tribuit *CRATO: Natura duce, arte, non medicamentorum robore, Victoriæ in morbis recte*

Lib. de Tor.
Morib. temp.
Cap. V.

& unice tuto obrineri. Natura enim sola, ut repetamus *Ve-* rissimum *HIPPOCRATIS* *effatum, τὰς νόσους κρείβει, καὶ ἐξαινεῖ τὰ πάλυτα πάλυ.* Atque hæc (sunt verba pruden- tissimi nostri sæculi Medici, *STDENHAMII*) omnia peragit natura, paucissimis simplicissimisque adjuncta remedium for- mulis, alicubi etiam prorsus nullis; Sed, quod merito addi- mus nos, unice assilientis Medici consilio: imperantis aut con- venientem morbo & ægroti viribus abstinentiam, aut mode- rantis regimen victus, potus, caloris decubitus &c. arteque interim sagaci expectantis & solerter captantis validiorum re- mediorum, si ea poscat usus, *ἐυκαιρίῳ* s. *tempus opportunum* Quod sane, ut habetur *omnium rerum primum*, sic est in me- thodo medendi *potissimum arcanum*; usque adeo, ut, sine hoc sit,

Epist. ad
Zvvinger.
ap. Scholtz,
f. m. 238.

fit, quodcumque demum & utcumque jactatum arcanum, quodcumque validum remedium, medicinae nomine prorsus sit indignum immo (ut scitissime Celsus) *summa in eo perniciēs sit, quod auxilii causa fuit inventum, si temere & inopportune adhibeatur.*

XI.

Est igitur genuini Medici, arte salutari tuto opitulaturi, hæc potissima, si non unica provincia, ut Naturam, scitissime coordinatorum motuum vitalium systema, intimius perlustret; ejus *ἐφόδες, molimina, impetus* in morbum obferret: *methodos & vias salutarium secretionum & excretionum*, quibus eliminatur morbi materia, confectetur: easque, ut & omnem naturæ actionem, suis & auxiliis & consiliis sic imitetur, sic adjuvet, ut si ipsa *Natura*, suis usâ viribus ad τὰ δέοντα *sufficiat*, hæc tamen provisorem & consiliarium agat, ut procuret duntaxat ea & suppeditet, quæ ad *sustentationem* opus sunt: & prospiciat, ne quo modo res non naturales, & extrinsecus advenientes, impedimentum obfundant. Sin vero *natura*, materiae morbificæ *impetu* concitata, nimium forte, veluti suis abusa viribus, *ferociat & tumultuetur*, id agat, ut aut *materia contemperacione, dilutione &c.* aut *nimiorum motuum commoderacione* per *emollientia, demulcentia, pargorica, anodyna &c.* tempestive mitigetur & cohibeatur. Aut si e contrario, *natura motus*, moli materiae velut impares, sint *remissiores, languidiores*: hos ipsos motus artis synergia, *medicamentis cardiacis, nervinis, tonicis*, Naturali temperamento accommodis, *incitet, augeat*; aut *molem redundantis materiae* morbificæ, si quidem, ea prius *mobilis facta & preparata* fuerit, & *meatus fecerniculatorum expediti*, auferat, vel *paullatim quasi carpendo* per ἐπίκρασιν, διαφάγησιν, vel *quo natura vergit*, educendo & *affatim evacuando* per ἰδρωσιν, διψήσιν, καθάρσιν, ἐμεσιν &c. ubi & medicamentis validioribus, ipsisque adeo drasticis, *manu Medici*, hoc est *opportune & convenienter*, datis, mitis erit aut utique tuta operatio. Sin denique *motus natura*

a via

a via aberrant, & sic deflectant, ut morbi materiam exsolutam & extritam ad locum non suam, sed incongruam & intutam convehant, naturam consulens Medicus hos ipsos motus, mature admotis epispasticis, Vescicatoriis, aliisque (scilicet Bellino sic dictis) stimulis Medicis, conetur avertere & derivare: hincque ad emunctiorum naturalium meatus, fori, enematis, frictionibus, balneis &c, emollitos, deterfos, apertos corrivare atque deducere. Hæc summam sunt Naturæ motibus consulentis Artis Medicæ conamina; quæ in salutem, cui parantur, cedunt, cum & ipsa Natura, Divini Auctoris nutu, remediorum energiam secundet, &, quod dicitur, in actum deducat. Sin vero succumbens in solidum Natura defecerit, actum est, &, *Afferat ipse licet Sacras Epidaurus herbas,* conclamatum est. Velis nolis, hæc sacra aliter non constant. Nam præter hanc Naturæ Medicinam, nulla mortalibus est, & quæ contra hanc est, rebellans Divino ordini, ipsique adeo DEO, Gigantomachia est.

Et quidem hætenus in solido est, fundata ab Hippocrate Naturæ Medicina; usque adeo ut nullus tot seculis existens Medicus genuinus, qui eam in dubium vocare, nedum negare sustinuerit; nam nemo qui sapit, puto, adnumeraverit Medicis, eos tales, qui illam ne quidem agnoverunt. Utinam pariter liqueret de stas illis & quasi solennibus diebus, quorum circuitu determinare & circumscribere, omnem luctantis Naturæ processum, & eventum veluti decretorium, conatus est ipse Hippocrates: eorumque dierum ratio, aut æque solido fundamento fuisset constituta; aut, hoc deficiente, intimius inspecta fuissent commenta & tricationes, quibus hæc fasti nefasti dies, ab ultima & Hippocrati proxima antiquitate contenti, hinc denuo nacti præscriptionis velut Auctoritatem, ad nostrum ævum fuerunt transmissi; ut vel tandem eorum dierum superstitione nugari desineretur. Inquisitionem hanc cum hucusque refugerint ii, quibus competeat, nos, ceu alteram nostræ diatribæ partem, suscipiemus:

XII.

& quidem sic exquisituri omnem usque a stirpe auctoritatem, ut, fallens gravi specie, denudata & velut exposita conspectui appareat inanitas.

XIII.

Lib. I. Epi-
dema.

Galen Lib. I.
de Dieb.
Decret. Cap.
7.

Ipsē Hippocrates, ut reperio universaliter enunciat: *Crisis, si fiat extra praescriptos dies, recidivas fore significat, aut fuerit sane perniciofa.* Unde colligit Galenus, illorum praescriptorum dierum tantam esse ad salutarem Crisim, necessitatem, ut, quamvis reliquæ cunctæ, bonæ aliâs futuræ Criseos, sive notæ, sive circumstantiæ, sive causæ concurrant, nihilominus tamen die non Critico contingens Crisis, secura non sit, sed infida, Hinc plane Aphoristice: *Fides, inquit, exquisita Criseos, a die sigillatur & obsignatur.* Et propterea illos salutare & albos dies, quos Græci *κρίσιμους* & *κρίσιμους*, interpretes decretorios, iudiciales appellant: eo quod sint, ut frigide argutantur *Claudius* & alii, *arbitri pugnae naturæ.*

XIV.

Cum igitur istorum statutorum dierum tam certa perhibeatur efficacia; morborumque extra eos finitorem tam certa perniciës: certus utique & definitus eorum opporret esse canon, & calculus, seu liquida eos computandi ratio: hæcque ante omnia certa & constante observatione, atque hinc nata firma doctrina fuissent constituenda & promulganda, Equidem Systematum nostrorum compilatores, tantum non ad unum omnes, aut in Lectione Hippocratis & Galeni minus versati, aut, quod in plerisque apparet, nodos astu dissimulantes; ceu res omnis illorum Patrum industria & auctoritate dudum esset confecta & stabilita, dies illos Criticos, sine ulla hæsitacione, planissime enumerant. Non itidem ipse Hippocrates. Qui sane, secus ac illi ipsi aut credunt, aut sibi credi volunt, mire fluctuat, & est in recensendis his diebus fastis nefastis, usque adeo obscurus, ambiguus, incertus, quin immo ipse sibi adeo disconueniens, ut sane vel sagacissimi interpretes non reperiant,

Quo teneant vultus mutantem Protea nodo.

Provoco,

Provoco, ne injurius censear in eum talem, qui fallere
 & falli nescius in hunc usque diem prædicatur, ad ipsa Hippo-
 cratis decreta: & quidem desumpta ex iis Libris, qui habentur
 consensu omnium genuini. *Libro Epidem. I. sect. 3. Dierum*
decretorum & parium & imparium recensetur numerus
 prorsus perplexus & indiscretus: nec additur, an & qui illo-
 rum dierum, præ ceteris, sint ad salutem vel perniciem ægroti
 magis efficaces & præpollentes: *circuituum*, inquit, *qui die-*
bus paribus judicant, primus est decretorius quartus, sextus,
octavus, decimus, DECIMUS QUARTUS, vigesimus
octavus, trigessimus, quadragesimus, sexagesimus, octogesimus,
centesimus. Circuituum autem, qui diebus imparibus judicant,
primus est tertius, quintus, septimus, nonus, decimus septi-
mus, primus & vigesimus, septimus & vigesimus, trigessimus
primus. Alibi vero hanc circuituum congeriem aut ipse nihil
morans, aut saltem non animadvertens, solis diebus imparibus
(περίσσοις) vim atque efficaciam criticam tribuit; eamque
primum velut indifferentem, sive ad salutem, sive ad perniciem:
ut cum Lib. de Rat. Vict. in M. A. inquit, maxime vero nu-
merus impar est observandus; nempe quod hi dies (impar) Fœl. f. 359.
magnam in hanc vel illam partem inclinationem efficiant. Hinc
& dies impares, ceu unice Criticos, diebus paribus non Cri-
ticis opponit, &, quod dicitur, contradistinguit: Si quidem Lib. Eod. f.
paribus diebus accesserint (delirium & convulsio) melius; ju- m, 401.
dicatoriis vero perniciosum. Quin immo tandem, hanc uni-
versalem edicit sententiam: Febricanti, nisi diebus imparibus Lib. IV. A-
dimiserit Febris, reverti solet. Sic ut ex his, & pluribus aliis phot. C.
 locis, quæ, ne præter rem proluxi simus, omittimus, liqui-
 distime constare posse videatur, Hippocrati solos dies impares
 habitos fuisse & vere Criticos, & unice salutare. Verum
 enim vero his decretis si conferantur, quæ *Lib. 3. Prognost. §. I.*
 enunciantur non minus aphoristice & universaliter, quanta
 non denuo apparet diversitas? immo adversa fronte pugnant
 sententia? Hæc enim sine respectu ad dies impares, dierum
 Critico-

XV.

Edit. Genev.
Fœl. f. 359.

Lib. Eod. f.
m, 401.

Lib. IV. A-
phot. C.

Criticorum series constituitur per *quaterniones* & *hebdomadas*; sic ut inter illos referatur, præter quartum, dies decimus quartus, & mira sane ratione, nec cum quaternione constante, viceſimus; quos quidem, ut communis hominum sensus, sic ipse Hippocrates, paribus diebus, ut modo vidimus, adnumerat: *At vero*, inquit, *febres judicantur eisdem numero diebus, quibus fit ut superviant homines aut moriantur. Etenim febres mirissime & cum signis conjuncta tutissimis, quarto die cessant. Ergo primum natura & morbi certamen sic definitur. Alterum vero ad septimum diem producitur. Tertium vero undecimo definitur die. Quartum ad decimum quartum producitur. Quintum vero in decimum septimum desinit. Sextum autem ad vigesimum.* Conf. *Lib. 2. Aph. 26. & Libr. de Judicat.*

XVI.

Habemus igitur de diebus Criticis triplicem, eamque omnino diversam, & contrariam Hippocratis sententiam: unde apparere, puto, plane potest, ut incerti, ut Vertumnis iniquis nati sint dies critici. Nunc, eos ut Galenus frustra tollat, ornet, & ceu male consistentes subfulciat, videndum est. Sic enim, remoto veluti sipario, nugatoria futilitas sensim fiet perspectior. Equidem, ut reperio, agnoscit ipse Galenus esse illa Hippocratis decreta ambigua, incerta, dissidentia, & inter se pugnantia; hinc ea ut componat & conciliet, indidemque consistentem doctrinam extricet, mire fatagit & astuat. Primum, ut ipse faterur, conjecturat, Hippocratem, dum adhuc incertas opiniones experimentis exploraret, nec universalem hinc sententiam auderet pronunciare, *Libro Epidemicorum* loc. cit. multos promiscue & indifcrete dies, decretorios & intercedentes, quos vocat, in unum congestisse, quos deinde, confirmatior scilicet ab experientia, circumcideret, & in justum ordinem redigeret: hocque denuum fecisse *Libris Prognosticorum & Aphorismorum.* Equidem hæc Galeni conjectura non est de nihilo. At vero, dum elevat auctoritatem istorum *Librorum Επιδημιῶν*, est sane

Lib. de D.,
c. 3.

fane, ut cum Comico festivo loquat, *nenia soricina confossior*; nam suo iudicio prodit univēsa doctrinā, tanto molimine struendā, infirmitatem. Etenim ex illis ipsis *Libris Epidem.* illisque folis, cum experientiā Hippocratis conatur stabilire dierum Criticorum rationem, ipse Galenus omnem sumit probationem, & auctoritatis præscriptionem. Hoc est, quod una manu struit, altera ipse diruit; &, quod non minus vitiosum est, tantus Magister ex privatis aliquot observationibus, neque iis adeo multis, neque (ut infra demonstrabitur) perpetuis & usque constantibus, sed omnino variantibus, quas inter fluctuans Hippocrates, definire ipse nihil vel potuit, vel, quo fuit candore, voluit, Galenus universalem & firmum dierum Criticorum canonem exsculpere & constituere ausus est.

Perfunctus hac sua conjectura acuta Galenus, & animadvertens diversa & contraria Hippocratis decreta constare aliter non posse, excogitatis miris *Crisium & dierum Criticorum* distinctionibus, quibus, ut solet sepia obfusis tenebris, ne capiatur cayet, tandem constitetur & caussatur, posse quidem *Crisis* omnibus diebus accidere, sed neque pares numero, neque æquali fide; hoc est, alias bonas & salutare esse, alias malas seu funestas; adhæc quasdam cum pluribus & difficultibus symptomatibus, quasdam ab initio statim tuto invadere, tum in hoc plurimum differre, quod sint aliæ obscuræ, incompletæ, deficientes, aliæ e contrario manifestæ & perfectæ; denique fieri alias, non nisi indicatas certis & statutis diebus, alias repente & ex improvīso, sive ut non solum artis medicæ ignari, sed & exercitatissimi Medici eas instantes præscire non possint. Hinc ut *Crisium*, sic & *dierum Criticorum triplicem* constituit ordinem: ita ut sint alii dignitate & potentia præstantiores, morbum & frequentissime & perfecte & salubriter finientes, propriè & *κρίσιος Critici*; alii ad salutarem & funestam, absolutam item vel imperfectam morbi solutionem indifferenter se habentes & ancipites; alii denique, qui vix unquam vel saltem rarissime morbum plene & salubriter finiant, sed post symptomata gravia, turbulenta, aut tristem catastrophem, aut

XVII.

Lib. cit. c. 2.

Lib. cit. c. 3.

& 5. & Lib.

2. c. 6.

D

saltem

saltem recidivam inferant &c. Quæ quidem sollicita & cauta dierum Criticorum discriminatio & digestio, velut in certos ordines atque stationes, sapit, præ illa proditrice conjectura, Galeni ingenium acutum, vasrum; num æque vero mentem Hippocratis? viderint, quorum interest. Equidem Hippocrates universaliter pronunciat loco citato Libr. Progn. *Febres judicari EISDEM NVMERO DIEBVS, quibus fit, ut super sint homines, aut moriantur.* Quam sententiam iisdem fere verbis Libr. de *Judicat.* repetit. Ex quibus utique planis verbis, non potest concludi aliud, quam Hippocratem, harum Galeni distinctionum penitus ignarum, & ancipites & malas crises eorumdem dierum termino adstringere, quibus & Crises certæ ac salutares fiunt. Sic ut morte occumbentes extra hos statos dies, non occumbant Crisi male procedente, sed *expirata*: hoc est, materiæ morbosæ aut copia aut malignitate succumbente natura, eoque ad pugnam decretoriam impari. Quod si vero regerant admiratores antiquitatis nimii, alibi Hippocratem mentionem facere Crisium die non Critico contingentium; *Si judicatio fiat extra prescriptos dies, recidivas fore significat, aut fuerit sane perniciofa*: Concedunt nobis, quod volumus, Hippocratem fluctuante sententia nutare, immo suis ipsam decretis repugnare. Eumque adeo a Galeno hætenus magis fuisse proditum, quam defensum.

Lib. Epid.
loc. supr. cit.

XVII.

Enimvero hæc aut vafre dissimulans aut parum curans Galenus, illi dierum Criticorum ordini, quem excogitaverat ipse, denuo fundamentum substruere molitur ex decretis Hippocratis; suis commentis, ut vidimus, magis labefactatis, quam adfertis. Eum in finem, in re utique precaria, adoptat & eligit, præ reliquis Hippocratis oraculis, sententiam Lib. Progn. & Aph. 26. Lib. 2. Ubi *Crisis* perhibentur & perfectæ & salutares, quæ procedunt per *quaternarios & hebdomadas*. Animadvertens autem Galenus huic sententiæ manifeste repugnantem Aph. 36. Lib. 4. *Febricitanti, nisi diebus imparibus dimiserit Febris, reverti solet*: nodum hunc perplexum, artium Græcarum

rum oblitus, non dissolvit, sed difsecat, veluti stomachabundus; hoc est, in Comment. super dicto Aphor. *negat Aphorismum hunc esse genuinum, immo disertim negat verum esse: propterea quod Hippocrates Crises die & quarto, & quarto decimo & Vicesimo, qui omnes pares sint, fieri edicat ll. c. c. hisque diebus salubriter factas crebro enumeret* Libb. Epidd. passim. At tamen, composito mox animo, cum deprehendit tot Hippocratis loca ex stare, quibus Crises non nisi imparibus diebus fieri, universaliter & quasi ex tripode edicitur: v. gr. præter *ll. supr. cit. Libr. 4. de Morb. passim & c.* hincque facile prævidit, si omnia hæc Loca, ipsamque adeo Hippocratem, ceu doctrinæ constituentem fundatorem, falsitatis argueret, se plane proditurum, immo pessum daturum omnem causam, cui defendendæ tantopere insudaverat, ad ingenium redit: Ille ipse, puta, Galenus, qui *dies decimum quartum & vicesimum* pares modo dixerat, uti & communi hominum sensu sunt, nunc jubente sic, & cogente Hippocratis sententia, *impares* facit: Sed festivum est ipsum Galenum audire, commentantem ad hæc Hippocratis verba: *maxime vero numerus impar observandus. Dies impares, inquit, in acutis hi sunt: tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, DECIMUS QUARTUS & decimus septimus: in Longis, sexagesimus & octogesimus. Medii horum sunt VIGESIMUS & trigessimus quartus & quadragesimus. IMPARES autem & hi.* Miro fane calculo. Non contineor, quin exclamem cum Satyrico: *Ludere par impar - - - quem delebet barbatum?* Juvat tamen Galenum; qui eo lusu, mire & ipse sibi, & suis sectatoribus placuit, admirantibus hujus computationis acumen.

Quod quidem omne (ut patet ex *Comment. 3. Prognost. f. m. 419. & Lib. 3. de D. D. cap. 12.*) in eo est, ut hebdomadas, ex quibus conficitur dierum Criticorum circuitus, aut separet pro arbitrio, aut eas conjungat s. copulet. Videlicet ut fiat *dies decimus quartus impar*, duas, ex quibus constat, septimanas divellit, & separatim ab octavo die numerare incipiens, ab hoc

Comment.
in Hipp. de
Rat. Vid. in
M. A. §. 56.

XIX,

ceū septimum & imparē decimum quartum facit. E contrario ut ex tribus dierum septimanis conficiat, non (ut homines solent) diem Vigefimum & unum, fed (præter fenfum communem) Vigefimum, eumque *Vigefimum* diem in *imparē* tranfmuet, fic conjungit & complicat tres feptimanas, ut denuo numerare incipiens a die Decimo quarto, aut hunc frivole bis numerans, ad Vigefimum ufque habeat dies feptem, hincque fuo arbitrio & Vigefimum imparē. At vero quis non aut rideat, aut potius indignetur in re tali, utique feria, tam nugacem, tam frivolam cavillationem; inprimis cum aperte repugnet illa ipfa anomala fupputandi ratio iis decretis, quæ ipfemet Galenus fequitur. Nam fi octavus dies, a præcedentis feptimanæ diebus avulfus, feorfim confideratur ceū dies primus, ab hoc utique fecondus erit nonus, & undecimus porro quartus; eoque utrique hi dies, nonus, puta, & undecimus, eadem fupputandi ratione erunt pares; eodem utique privilegio, quo eft vigefimus impar. Quod ferio ftatuere, uti non eft hominis, fic everteret omnem non folum dierum Criticorum imparium (cui tamen hæc frivola calculatio eft excogitata) rationem; fed & eam *canonicam Hippocratis doctrinam*, qua *diebus imparibus, nono, undecimo &c. cathartica exhiberi vetat*. At tædet fanè atque piget talium nugarum; quarum tamen fuerunt protrahendæ aliquot fpecies (nam quotquot funt omnes confeftari, effer opera abiti) ut vel tandem appareat ipsis Tironibus, qui male nati dies Critici, funt male sano & tenui tibicine fulsi. Quod quidem adeo evidens eft, ut nullus dubitem, quin Viri illi infignes, utique propter alia egregia merita colendi, fufpiciendi, qui auctoritatem dierum Criticorum noftro avo adeo impense adfertum eunt, ipfum Galenum aut nunquam, aut non ea attentione, ferie &c. legerint, quæ ad paullo exquisitiorem cenfuram requiruntur.

XX.

His igitur & fimilibus tricis implicitis Galenus, fuisque artibus, ut vidimus, adeo non expeditus, tamen conflituat nihilo fecius, fuo arbitratu, cum *dierum Criticorum ordinem*,

dinem; quem, cum liquidissima ratione deductum, systematum scriptores, miro ad hunc usque diem consensu, excipiunt & divulgant ut canonicum. Est autem iste ordo triplex. Primus & præcipuus complectitur dies Criticos, ut volunt, *genuinos, principes*, & (ut loquitur cum Avicenna Arabum cohors) *radicales*: qui per quaterniones & hebdomadas procedunt; nempe a die *quarto* ad *septimum*, inde *undecimum*, *decimum quartum*, *decimum septimum*, denique ad *vigesimum*: anomala, puta, illa supputatione; nam de prærogativa dici vel vigesimi, vel vigesimi primi, altercatio Galenum inter & Archigenem atque Dioclem, stantes pro vigesimo primo, nondum decisa est; longæ sunt ambages, longæ injuriæ, eoque tranquillitati consultum est, quod creditum est Galeno. Post hunc vigesimum qui succedunt dies (mira Physiologia) sensim languent, & tandem, post quadragesimum, septenariorum vis penitus perit *Galen. de D. D. Lib. 1. c. 10.* & alibi passim. Confer. *Claudin. Sect. 2. Cap. 1.* Istorum autem dierum præcipuus perhibetur *septimus*, non solum numero & ordine, sed & potentia & dignitate. Etenim *plurimos*, inquit, (*l. c. Cap. 4.*) *judicat, & absolute, item cum manifesta excretionem vel abscessum* (*cap. 2.*) *fidenter, tuto, salubriter sine periculo vehementi*; hinc eum, miro utique schemate, *Regi* comparat &c. A septimo proximus *decimus quartus*, & hinc *Vigesimus*; utrique equidem non dignitate æquales, (quasi aurificis statera essent examinari) sed tamen pollentes salubri adhuc efficacia. *Quartus* dies (*Lib. 2. cap. 2.*) aut ipse morbum, si fuerit celerioris motus, nec malignus, solvit (quod tamen rarissime contingere, & non nisi semel a se observatum commemorat Galenus; nimirum, nullo artificio potest subigi dies quartus, ut fiat impar) aut indicat futuram septimo Crisin, & ad hanc morbi materiam præparat. Similiter *undecimus* & *decimus septimus* indices sunt decimi quarti & Vigesimi, aut æque morbum solvunt.

Hos inter *γυνώσις Criticos* & quasi *fastos*, qui intercidunt *dies impares*, secundum ordinem dierum Criticorum

XXI.

D 3

constitu-

Lib. I. de D.
D. cap. 5.

constituunt: volente sic & ordinante Galeno; quantum colligi potest ex *Comment. 3. Epidem.* Nam ubi ex professo de dierum Criticorum ordine agitur, recensio est mire perplexa, & adeo obscura, ut hinc nil fere, præter artem Galeni, latibulis sibi caventis, discas. Feruntur autem hujus ordinis dies, in prima septimana, *tertius & quintus*, in secunda *nonus & decimus tertius*, in tertia *decimus quintus & decimus nonus*. Dicuntur *intercidentes*, aut stylo antiquo Calendarii Romani, *intercisi* seu *promiscui*, velut inter fastos & nefastos intermedii: item *provocatorii*, eo quod creditur, provocare eos naturam & incitare, ut ante tempus (Galeni arbitrio) constitutum & legitimum, præcocem & præcipientem molliatur humorum excretionem. Hinc censentur quidem hi dies inter Criticos, propter eam prærogativam, quod sint impares; at Crisis, quam producent, perhibetur imperfecta, manca, ancipitis alea, nimirum quod fiat naturâ irritatâ, hinc & extra orbitam (Galenicam) actâ.

XXII.

Lib. IV.
cap. 1. ad Gal.

Præter hunc duplicem dierum Criticorum censum, qui sunt reliqui *dies pares*, mira Galeni arte in tertium ordinem coguntur. Sunt enim valde disparati: quippe eorum alii, ut *secundus, decimus, duodecimus, decimus sextus, decimus octavus*, perhibentur prorsus nihil habere Virium, adeo ut nec discernant, nec indicent, porro nec provocent, nec promoveant naturam; eoque *vacui* dicuntur: & si res est uti dicitur, revera festi & feriati dies sunt; nisi quod tunc, ex illo Canonico præcepto Hippocratis, catharticus locus sit; quibus utique naturæ, quod agat, negotii plus satis dari potest &c. Sin vero his diebus vacuis, eoque prorsus præter naturæ (quem ipsi commenti sunt) ordinem Crisis contingat, quod tamen non nisi rarissime fieri perhibent, eam non posse non esse male tutam, si non penitus perniciosam, adseverant. Alii istius ordinis dies, & quidem, ut observo, septimo utrimque proximi, *sextus & octavus*, feruntur quidem Critici, at abfoluto *nefasti, atri, perniciosi*: in primis *sextus*, in quem velut

111

in Cerberum Galenus ubique declamat, & flatu Afiano infur-
git. Causam forte ii viderint, quibus Galeni technæ sunt per-
spectæ. Nobis sufficiat, ut pateat sententia, non nisi pauca ex
his declamationibus excerpere, & quidem ex *Lib. I. de D. D.*
Cap. 2. 4. & 5. *Sextum*, inquit, *tanto maligniorem invenio;*
utpote naturâ ex adverso oppositum septimo. *Judicantur qui-*
dem morbi in sexto frequenter, sed cum difficilibus symptoma-
tis, & periculo non mediocri; adhæc absque fide, obscure, sine
notis, & omnino ad malum: hocque ultimum ei maxime pro-
rium est, sic ut sexti naturam nullus aliorum dierum imitetur
--- Hinc porro sic paratragediat, *mibi equidem sæpius in men-*
tem venit septimi diei naturam Regi adsimilare, sexti vero
tyranno: nam vel pernicie illius, quem judicandum accipit,
gaudet, vel salute dolet, quaritque (istud hujus diei Dæmoni-
um) ubi animum expleat, & agrum, qui in illum incidit, male
(ceu Ixionis rotâ) tractet, & longa punitione exerceat &c. *Qui-*
bus omnibus ampullis & tricationibus hoc adstruere velle vide-
tur Galenus, Crises eas tantum esse perfectas, tutas, salutares,
quæ septenariis & semi-septenariis dierum circuitibus & gradi-
bus incedunt: reliquorum imparium dierum Crises esse ancipi-
tes: ceteris vero diebus paribus aut fieri nullas, aut perniciosas,
omnium vero perniciosissimas, sexto.

Hæc septenaria periodi admiranda & præpollens effica-
cia, unde sit? a qua causâ? mire, ut reperio, & ad pudendas
usque ineptias, tot seculis investigatum, disceptatum & nu-
gatum est. Octo & amplius discrepantes variorum sententias,
quas & omnes impugnat, *Claudinus* enumerat. Eum evolvant,
qui talia amant. Nos secure colligimus, rei in Natura non in-
ventæ, sed arbitraria & precaria sententia (ut hæctenus vidimus,
& porro liquebit) conceptæ, adeoque nihili, certam velle ad-
signare causam, esse & frivolum & frustraneum. At enim
Cl. Baglivus, qui acri Zelo pro dierum Criticorum aucto-
ritate pugnat, quem & sequuntur *alii nostræ ætatis Medici*
Celeberrimi, rem omnem salvam fore existimat, si modo atten-
datur

XXIII.

De Prax.
Med. ad
Princ. obf.
rat revocand
L. II. Cap. 12.

datur ad naturæ ordinem usque quaque constantem, eoque sic procedentem, ut non nisi stato & certo tempore cuiusque actionis naturalis effectus obtineri queat; hocque exemplo fermentationis conatur illustrare; in *Liquoribus fermentiscentibus*, inquit, *Nature lege cautum est, ut eorum quisque fermentationis & depurationis suæ motus determinatis diebus absolvat; a qua quidem lege ne minimum quidem eos recedere observamus. Item fructus determinato dierum spatio ad maturitatem perveniunt, & qualescunque demum artificium adhibueris, ut ante statutum a natura tempus vel fructus vel liquores alii (ut loquitur) fermentiscentibus maturitatem absolvant, frustraneum propemodum erit & vanum; si quidem ad corruptionem potius, quam ad maturitatem violentia illa distinet &c.* Hac hypothesi, his exemplis (quibus motus naturæ Criticos non valde accommodate adsimilat) quasi dierum Criticorum difficultates omnes, quibuscum tot seculis luctatum est, sustulisset, magnifice equidem se effert. Verum enim vero aut ipse non animadvertit, aut sane vafre dissimulat, se *recoquere ipsissimam Averrhois de diebus Crismis sententiam*, jamdudum antiquatam; eoque novam refutationem non meritam. Hoc equidem norunt vel ipsi Physices Tirones, & nemo unquam, quantum scio, negavit, ut actio naturalis assequatur suum effectum sive terminum, inter causam agentem, quæ est motus, & patientem, seu motu perficiendam materiam, necessariam esse certam proportionem, seu congruentiam; eoque & certam atque determinatam motus speciem, & determinatum motus vigorem & impetum, item talis motus convenienti serie, seu majori, numero continuationem: ergo & statum tempus; quippe tempus heic nihil aliud est, quam mensura sive enumeratio seriei motus. Sed quid tum? utrum hinc efficitur, *materie* in tot morbis (qui Crisi finiuntur) tam *varie*, eoque & tam *varie afficientis* naturæ motus, *unum & eundem* posse esse *terminum*, iisdem, & uno gradu procedentibus, diebus Criticis constituendum? an potius omnino contrarium?

INDEX

trarium? Ut declinetur invidia, dixerit *Vallesus*, qui sesqui ab hinc seculo, hanc *Averrhois* sententiam planissime, ut pu- to, confutavit: *Quod si*, inquit, *proportio potentie agentis ad resistentem faceret morbos his aut illis diebus terminari, cum hæc variare possit, aut mutata succi (materia morbi) quanti- tate, aut aucta imminutaque virtute (vigore motuum Natu- ræ) singuli dies possent esse decretorii; nam si in morbo, qui se- primo die erat judicandus, tantillum succi detrahas, addasve, facies ut sexto aut octavo judicetur. Quare cum proportio in singulis naturis, & in singulis morbis permutetur, non possent & morbis omnibus & temperamentis, & regionibus, & ætati- bus & temporibus esse iidem decretorii dies - nec ulla rati- one fieret, ut in his tutius, in illis minus tuto morbi judicen- tur, quod ad fidem dierum Criticorum pertinet.*

Controvert.
Medd. L. X,
Cap. 1.

Is ipse igitur *Vallesus*, ut auctoritas diebus Criticis (si pote) facta tecta adseratur, acquiescit in sententia *Galenii*; quæ statam illorum (si quæ est) periodum, quam in tanta morbo- rum varietate, ab una & sola causa intrinseca habere non pos- sunt, tribuit causis (ut loquitur) *cælestibus, mutationibus ele- mentaribus*, ut putat, *non obnoxiiis*; hoc est, ut verbo dica- mus, *periodo & influxui Lune*. Non desinit hæc sententia in hunc usque diem obtrudi; licet jam dudum confossa a *Valleriola* & penitus jugulata, ceu aperta ipsorum *Astrologorum* doctrinæ plane contraria. Hinc & *Galenum*, profitemem se ab *Egyptiis Astrologis Genethliacis* fuisse edoctum, qua ratio- ne non solum *Lunæ* motus in quadratis signis & oppositis, diebus, ut fiant Critici, vim infundat; sed & pro vario ad Plane- tas varios aspectu, dies pariat agrotis pariter atque sanis aut faustos aut infastos; *Galenum*, dico, ex anili credulitate hæc nu- gantem, merito sic redarguit *Fracastorius*, at quantum *Astro- logus*! Certe, inquit, *necdum si Egyptius aliquis Astrologus, sed si Egyptius aliquis Deus, aut Anubis aut Osiris, hæc mihi dixeris, non facile credam.*

XXIV.

Lib. 3. de
D.D. Cap. 1.

Loc. Comm.
Lib. 3. Cap. 7

Opp. Tom. 1
p. m. 251.

E

Nec

XXV.

Nec forte omnino firma, quæ de *Lunæ influxu* commentus erat, habuit ipse Galenus. Etenim confitetur, se commotum amicorum sollicitationibus, ea edidisse quasi invitum. Eoque monet, non tam his commentis, quam *experientia*, & hinc nata *observatione* dies Criticos esse constitutos; unice ergo & hinc eorum auctoritatem adserendum. *Æ*quum sane est, quod & monet & postulat. Nam ubi de *re* aliqua *vere existente*, seu, quod dicitur, τῶ ὄντι, aperte constat, eam ipsam rem nemo sanus ideo negaverit, quod *rei causa*, *modus*, seu *forma*, τὸ δῖόντι in incerto sit, vel ignoretur. Sed enim? unde colligemus eam experientiam, eas observationes, ad quas Galenus provocat? Ab *Hippocrate* utique præter *Libros Epidemicorum* nihil habemus, nec habuit ipse Galenus. At ex his Libris, quorum auctoritatem ad probandum idoneam ipsemet (ut supra vidimus) evertit, qua fronte, quo successu, petere potest subsidia, & auctoritatis, ut loquuntur, præscriptionem? Porro, euiam sententiæ, cui dierum Criticorum ordini, quem triplicem eumque omnino diversum & contrarium apud Hippocratem invenimus, quæque Gratiis adeo invitis Galenus, ut liquido deprehendimus, conciliare & ordinare conatus est, cui, dico, horum dierum ordini adseremus ex his libris Epidemicorum fidem atque auctoritatem? Si uni: evertimus utique reliquos; forte frivolo aut saltem incerto iudicio: cum quidem de singulis æque universalis & aphoristica, eoque parem fidem merita, Hippocratis sententia habeatur. Verum tamen, ut simus paullo indulgentiores, concedamus relatis eo libro experimentis Hippocratis, ut hinc statuatur de prærogativa illorum dierum, qui procedentes septenaria & semiseptenaria periodo, unice peribentur genuini & salutare Critici. Hinc constituatur, hinc iudicetur *rex* (Galenus) *septimus*, & *tyranus sextus*.

XXVI.

Equidem recensentur in his libris, hic illic exempla Criticum salutarium diei septimi, sic satis numerosa; quæ omnia Galenus sollicite colligit, una serie enumerat, & extollit. Quæ vero

verò ibidem memorantur exempla, numero tantum non paria, Criseos, die septimo ancipitis, aut recidivam aut prorsus mortem inferentis, ea vastre dissimulat, vel quantum potest elevat. Hoc est, præter æquum hypothese conceptæ calliditate consulit. Enumerat pariter Crises decimi quarti, decimi septimi, verbo omnium dierum, qui hypothese congruunt; & ut vicissim præ vicissimo primo (contra Archigenem) jus principatus acquiratur, sane joculariter, quasi captat suffragia; eumque in finem aliquot capita libri de D. D. prodigit. Hocque agens simulat, se non sine impensa cura, & exquisito judicio, de singulis diebus disceptare & arbitrari. Sin vero auferamus phaleras, apertum fit, id potius cunctis his Logis & tricationibus Galenum agere, ut occupentur Lectores, ne attendant ad alia, oppido tamen frequentia, Librorum Epidemicorum loca, quibus factæ recensentur *Crises*, omnino *salutares*, die non solum (Galeni arbitrio) *non Critico*, sed atro penitus, ut *octavo*, & *sexto*, illo tyranno, scilicet. Omnia ista loca coacervare, ut in promptu, sic esset opera abuti. Sufficiat pauca, & ea quæ instar omnium esse possunt, selegisse. *Lib. 3. post. constit. pestil. Agr. XII.* Legitur *Crisis die sexto*, per *efficacissimas evacuationes*, sc. *emanantem*, post largam hæmorrhagiam, sudorem copiosum, calidum & per univèrsum corpus æqualiter diffusum, eoque *optima nota, perfecte & salubriter* finisse (*πυρετόν ναυσοδόν*) *febrem ardentem*, morbum, puta, acutum gravissimum. Quid ad hæc Galenus? in *Libris de D. D.* hoc est, suo loco, ne *μὲν* quidem Nil curat; nil est, quo patiatum se averti, ne quidem experientia manifeste contraria, quin contra imaginariam diei sexti tyrannidem paratragædier. At tandem ad hunc Hippocratis locum sic commentatur, sic causatur: *mirum inquit, morbum non revertisse; cum sextus non judicet unquam fideliter. Quare novum hoc & rarum illi accidisse judicavit, cum scripsit: huic non reperit; sed judicata est; tanquam oportuisset repetere.* Frivole sane! quid enim

Comment. 3.
in Lib. Epid.
f. m. 294.

enim? unusne hic locus narrat Crisin die sexto factam? sic ut rara ea & admiranda sit? Hoc equidem ut posteritati persuadeat Galenus, enixe, ut reperio, laborat. At *Libr. 4. §. 4.* Sub *Vergiliarum occasum* (non uni tantum & alteri, sexto die Crisin contigisse, veluti præter solennem ordinem & fortuito, sed) *omnia die sexto & octavo judicata fuisse*, memorantur. Et, ne forte arguatur, Crises istas omnes fuisse perniciosas, additur illico §. 5. exemplum *Femina ex navzinōv* (ustione seu inflammatione) *diarrhœâ & præcordiorum angustia pessime habita, at salubriter ipso illo die sexto sudoribus judicata.* Hæc tamen similiaque *Lib. 4.* loca Galenus & alto silentio ulciscitur, seu suppressit, & evertere admota sibi ubique parata machina conatur.

Comment. Nimirum *negat* hunc *librum quartum esse genuinum Hippocratis sætum*; quin immo, hunc ipsum *nonsolum optimi Parentis Lib. V l. f. agnominatione, sed & Thesali* (Hippocratis Filii) *adoptivis & 297. & seq. intela excidere, severâ notâ censet.* At vero, & hanc notam

Lib. 3. de dudum redarguerunt, quotquot fuerunt cum Prospero Martiano genuini Hippocratis Commentatores; & quod sane miror, ipsemet Galenus, sui oblitus, inconstantia utique non

Dyspn.

Censoria, alibi sic censet: *At quoniam, ait, secundus, Lib 2 de D. QUARTUS & sextus Επιδειμῶν Liber, vel ipsius Hippocratis est, vel ejus Filii Thesali, parca etiam inde sumemus &c. D. Cap. 4. h. e. Hippocratis est non est, prout visum est Galeno expedire, vel nocere causæ atque hypothesi, cui suo arbitratu patrocinatur. Quod sane est futilissimum. Liecbit igitur nobis, meliori utique jure, hoc libro vindicato sic instare, ut hujus pugnæ fiat tandem pausa! Videlicet ibidem §. 15. tempestatem aliam, suo more, brevibus describens Hippocrates, post *Vergiliæ*, inquit, *tempus placidum, nubilosum & caliginosum fuit: Crises & quinto, & sexto, & septimo die fiebant, nemque longius procedebant.* Id est, promiscue fiebant, sic, ut nullus dierum Criticorum neque circuitus, neque certus terminus definiri potuerit.*

Hinc

Hinc igitur, ut vides, planissime liquet, ne quidem ab experientia Hippocratis, ad quam cum Galeno provocatur hodieque, imaginariis diebus Criticis quidquam esse prædii. Atque adeo cum & hinc causa cadant, & excogitatæ iis constituendis cunctæ rationes, ut hætenus est perspectum, futiles sint & prorsus nullæ; non est, puto, quod dubitemus, quin jure contemserint alborum & arorum illorum dierum fabellas & officias, antiquorum Medicorum prudentissimi. Sunt vero ex illorum ordine veluti antesignani, primum *HEROPHILUS*: cui ipse Galenus, in adversarios ubique iniquus, hanc meritam laudem denegare non sustinet, *quod in omnibus, quæ ad artem spectant, fuerit sane eruditus*; quem & *Celsus* inter præcipuos Medicos numerat, & ceu naturæ indagatorem insignem passim prædicat; tum *XENOPHON*, ab ipso Galeno pariter laudatus; porro, *ASCLEPIADES*; cui quidem Galenus, ut Auctori sectæ cui erat infensissimus, ubique quantum potest detrahit: *Asclepiades*, inquit, *in eo omnibus refragatur Medicis non solum, verum etiam reliquis hominibus, quod omne in morbis naturæ decretum & decretorium diem, & naturam pro animalis salute in universum quidquid moliri negat*. At vero is ipse Asclepiades, vindicem nactus Celsum, Romanum ingenuum, a Græculorum technis alienum, eoquæ ut æquiores, sic fide digniores judicem, longe alius, quam Galenus cum haberi voluit, apparet. Is igitur refert, *Asclepiadem quidem jure dies Crisimos repudiasse, neque in ullo die, quia par impar esset, agris vel majus vel minus periculum esse, dixisse, hincque Medicum non numerare dies debere: cum utique, ut prudentissime & vere ipse Celsus arbitratur, minime in rebus multum inter se differentibus, perpetuum esse præceptionem temporis esse possit: sed intrinsece oportere ipsas accessiones (cujusque morbi singulares & multum differentes mutationes) & ex his conjectare quid usus sit. Quarum mutationum, omniumque naturæ adversus morbum motuum, usque adeo sollicitus fuit Asclepiades observator, ut (eodem Celso teste) professus febre ipsa præcipue se ad remedium uti, ne turbaretur*

XXVII.

Lib. 2. de D.
D. cap. 7.

Lib. de Dis-
sect. uter,
cap. 5.

Comment.
de Articul. §.
69.

Lib. I. de
Nat. Facult.
Cap. 14.

Lib. III. de
Medicin.
Cap. 1 v. p.
111. & seqq.

IIVXX

hinc futura Crisis, plane fustulerit frivolum medicamentorum usum, & medicorum his fatigentium conatus, ceu *mortis*, ut vocat, *meditationem* condemnaverit. Nam omnia medicamenta, quod passim criminatur Galenus, Asclepiadem non fuisse aduersatum, sed iis & variis & efficacissimis fuisse prudenter usum, ex Scribonio Largo, itidem Romano scriptore, liquido constat. *Ευκασιαν* autem s. *temporis opportunitatem* (medicinæ animam) quam *magnificam* appellat Asclepiades, ut consecraretur, sicque mature, una cum motibus naturæ, τὰ δούρα ageret, pluribus horis, immo urgente necessitate, totis diebus, ut ex Celso colligere est, uni ægroto adsidebat. Hoccine est *naturæ iudicia contemnere*? an magis, ut nemo negaverit, ea & optime cognoscere, & cognitis optima ratione consulere? Utinam triviales *Prædici* exemplum hinc, quantum licet, caperent, & saltem frivolum *receptissimum*, ex Galenismo male natum, hinc dediscent. Sed, ut maior advertebat noster Celsus, *qui quæstui serviunt, quoniam is major ex populo est, libenter amplectuntur ea præcepta, que sedulitatem non exigunt; uti in ipsa hac re. &c.* Accessit sententiæ Asclepiadis ipse ille *A. CORNEL. CELSUS*, ingenua & cultioris *Medicinæ perenne decus*; qui, ut solet libere & ingenuè decernere de placitis decessorum, utpote nullius addictus sectæ (ut vel hinc dignam Patricia gente Cornelia progeniem, non utique vernulam, agnoscas) sic post exquisitissimum iudicium super decretis Hippocratis de diebus Crisimis, in hanc finit sententiam: *Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum* (dierum criticorum) *respexerimus, nihil rationis, sub illo quidem Authore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeris fefellerunt.*

XXVIII. Habemus ergo, Celso iudice, male Pythagorizantem Hippocratem; hoc est, ordinare conantem dierum Criticorum per septenarios periodum, ex male, ut arbitror, intellecta Pythagoræ de numeris doctrina, arcana & symbolica. Quod quidem,

quidem, ut video, non agnoverunt, nedum ut concedant, qui, ex limpido Natura fonte nusquam non pure fluere Hippocratis doctrinam, persuasum habent. Hinc & cum Gale. Lib. de D. D. no, qui pro deridiculo exponit Pythagoristarum fabellas, numero, qui pro deridiculo exponit Pythagoristarum fabellas, numero, rorum ad inducendos dies Crifimos efficaciam, quam negant, ipsi passim acriter confutant. At vero cum imparatam ab aliis & firmis fundamentis, quin immo prorsus male conceptam omnem dierum Criticorum doctrinam, (secus ac creditum pariter hucusque est) evidenter, ut confido, haftenus vidimus: quidni accedimus CELSO? Viro in omni cultioris disciplinae genere versatissimo; hinc & istarum rerum, si quisquam alius, idoneo arbitro. Vel potius, nacti in Tali Viro exemplum, quidni ipsimet scripta Hippocratis inspiciamus nostris, hoc est, auctoritatis praerudicio & servitute emancipatis oculis? & libera hinc inquisitione arbitramur ipsi? En indicium: *Septenario numero sic circumscribi omnem hominis vitam, placet Hippocrati Lib. de Princip.* ut *intra septimum diem humor seminalis utero conceptus, conformetur in rudimenta omnium partium, quae corpus habere debeat.* Vel, ut arguta In Somn. Scipion. Lib. 1. Cap. VI. *ex nostro Hippocrate, Macrobius, semine semel intra for- mandi hominis monetam locato, hoc primum artifex molitur natura, ut die septimo folliculum geminum circumdet humori, ex membrana tam tenui, qualis in ovo ab exteriori testa clauditur, & intra se claudit liquorem.* Hancque septenarii numeri Vim adeo extollit Hippocrates, ut plane τῆς φύσεως ἀνάγκη, natura necessitatem appellet. Lib. cit. sub fin. Item *Septimum diem inter alios maxime insignem esse, hunc multum in morbis, multum in fatibus posse, perhibet Lib. de septimest. part.* Hinc fetuum conceptiones & abortiones & parturitiones, eodem tempore (ἡμέρας) judicari, quo & morbi & sanitas & mors cunctis mortalibus contingunt. Hinc septimum mensem in gravidis perfectionis initium fatibus adferre; atque adeo septimo mense natum vera ratione in lucem prodire & vitalem esse: habere enim

enim (NB.) rationem & numerum exacte ad septimanas respondentiem; octavo autem mense nasum, nullum unquam vixisse. Eod. Libr. de Princip. Post hæc denique, & in eundem sensum alia, concludit, esse ergo (ex una septenarii potentia) eandem rationem dierum Criticorum. Ergo & animadvertere jubet Medicum, si quidem recte de agrotorum salute conjectare volet, ut omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus vero decimum quartum & vigesimum octavum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus, ait, pro harmonie ratione, & integer & perfectus numerus a QUIBUSDAM ponitur &c. Quæ præter hæc adducuntur ab Hippocrate, non est cur moremur; quis enim non aperte videt, qui fuerit in historia Philosophorum antiquorum vel perfunctorie versatus, illos QUOSDAM Hippocratis, esse ipsos illos Galeno adeo derisos Pythagoristas? Dubitas? consulte Commentatores in Arithmeticam Pythagoream. Nobis ad manus fuerunt *Jamblicus in Nicomachum Gerasenum*, & in eundem *Joach. Camerarii explanationes*. Et quem Salmasius commendat, ceu præcipue insignem, *Proclus in Hesiodum περί ημερών*. Qui sane Commentatores harmonicas illas, quas heic innuit Hippocrates, numerorum rationes, per septenarios procedentes, ita exputatas, & septenarii numeri miram, & tantum non omnipotentem Virtutem, ita dimensam Tibi dabunt, ut stupescas. Hinc deprome, qui talia amas, quantum lubet; nobis, qui sumus ab his deliciis paullo alieniores, indicium fecisse satis est.

Diatrib. de
Ann. Climaet.

XXIX.

In Somn.
Scip. l. c.
Lib. de Die
Natali.

Quæ ex his Philosophematis est concepta opinio, de admiranda, & per omnem rerum naturam diffusa, septenarii numeri potentia, hinc emanavit ad omnis generis scriptores; eam mire, pro suo quisque genio, ebuccinantes. V. gr. Macrobio est hic numerus, qui hominem concipi, formari, edi, vivere, ali, ac per omnes ætatum gradus tradi senectæ, atque omnino constare facit. Cenforino habetur is, quo tota humana vita finitur. Quin immo, quod mireris antiquo

JCto

Icto Julio Paulo, hi logi fuere adeo probati, ut caussam, (scu, si fas
 est dicere, fundamentum) Legis hinc extricarit: *Septimo*, in-
 quit *menſe natus matri prodeſt. Ratio enim Pythagorei numeri* Recept. ſen-
hoc videtur admittere, ut aut ſeptimo pleno, aut decimo men- Tit. 9.
ſe partus maturior videatur. Ergo miſella mater, effundens
 inutilem offam, menſe octavo: numero infaulſto, ſcilicet.
 Quod ſi vero hæc, & quæcunque alia de numero ſeptenario
 ſpecioſe ubique enarrantur, coram experientia ſiſtantur tribunali,
 cauſſa omnino cadere creditam illam efficaciam mirificentiſſimam
 deprehendimus: uti quidem hodiernis Phyſiologis, ſuis experi-
 mentis arcanorum naturæ intimiorem conſcientiam adeptis,
 eſt perſpectiſſimum. Non eſt igitur, quod in logis illis re-
 futandis nos diffundamus per omnes illas ſpecies, quas cumu-
 late & indigeſte, ſatura quaſi lance, refert Macrobius l. c.
 Satis ſit paucis, & velut in tranſitu animadvertere, vel ea ipſa,
 quæ ex noſtro Hippocrate protulit, ceu indubitata, omnino
 ſecus ſe habere. Videlicet de perfectione genitura, quæ fiat
intra ſeptimum diem: & fœtus maturitate intra ſeptimum
menſem potiore, quam ſi octavo. Ad primum enim quod
 attinet, liquido & ipſa adeo autopſia anatomica conſtat, ovula
 (ſ. illos Maerobii *ſolliculos*) ex quibus omne animalium genus
 naſcitur, non demum formari aut genitura masculina, aut
 ſeminum utriuſque parentis coalitu: ſed illa ipſa ovula eſſe ſe-
 xui fœmineo connata, eaque ſenſim cum ætate pubeſcente ad
 juſtam maturitatem pervenire; atque, ut luculenta *experi-*
menta Malpighiana docent, continere non merum humorem
 natalem; ſed una cum hoc, prima omnium partium corporis
 rudimenta, ſeu ſtamina: non ſecus ac ſemina Vegetabilium,
 ideam ſ. formam integræ plantæ. Sic ut non ſint ex liquore
 genitali masculino, ceu ex aliqua maſſa, conſcienda partes
 corporis (ut opinatus eſt, cum Hippocrate, Macrobius) ſed iſtæ
 in ovulo jam ante impragnationem præſentes, aura ſolum vi-
 tali ſeminis ſuſcitandæ, explicandæ, vivificandæ. *Partum ſe-*
F
prime-

primæstem, æque ac *optimæstem*, esse præter solennem naturæ ordinem, & veluti præcipitari, aut violenta qualicunque affectione, aut defectu nutrimenti, nostra ætate (in Foro quidem Medicorum) extra controversiam est. Immo indicat talium fœtum imperfectionem ipsa corpusculi *εξίς*; utpote cutis nimia teneritudine & mollitie quasi fluens, minusque consistens, unguis nondum durati, sed humidam membranulam, qualis est ovi interior pellicula, referentes, item vigilandi impotentia &c. Porro, exemplis quidem constat, octimestres non minus, quam septimestres, fuisse vitales; at & hoc non secius constat, rarius utrisque hanc benignam sortem evenire, sed plerisque non nisi vitæ usuram dari brevissimam. Sic tamen ut octimestris, ceu corporaturâ & hinc vivacitate (ceteris paribus) prævalidior, septimestri magis vitalis, uti est, sic haberi jure possit & debeat. Quod quidem *C. Drelincurtius*, *singulari de partu octimestri diatriba*, jam dudum liquidissime demonstravit. Adeo ut veritati hætenus congrua sit & Plinii Observatio: *Translativum*, inquit, *in Aegypto est, & octavo (mense) gigni: jam quidem & in Italia tales partus esse vitales, contra præscorum opiniones.*

Hist. Nat.
Lib. VII.
Cap. 5.

XXX.

Cum igitur his veluti palmariis pro septenario numero argumentis nil quidquam efficitur, facile est arbitrari, quid statuendum de reliquis: nempe de illis insignibus corporis, sanitatis, virium mutationibus, quæ perhibentur contingere ad periodum *septenorum sive mensium*, in ætate infantili, sive *annorum*, in reliquis ætatibus. Evidens enim est, singula hæc non ita arcte his statibus septenarii terminis circumscribi, quin habeant magnam omnino latitudinem & disparilitatem, pro varia, eaque omnino diversa ratione temperamenti, & climatis, & vitæ generis &c. adeoque ad *ἀνάγκην* (necessitatem statam) *septenarii numeri*, ea inepte & frivole referri. Verum quid istis tricis diutius inharemus? Ipse Pythagoras causam Physicam *numeris* non adscripsit; nec potuit, cum sint, ut norunt vel Logicorum pueri, non substantiæ non res, sed

sed notiones tantum secunda. Neque is ipse, tot rerum disparatarum & diversarum seriem seu effectus, quot a diversa causarum naturalium actione & reactione fiunt, & varia, pro varietate causæ, periodo procedunt, unius numeri termino temere alligavit, nec una eaque impertinente decempeda est emensus. Sed potius, ut ex *Porphyrio*, sive mavis *Malcho* constat, numeris Pythagoras doctrinæ causâ usus est, fere ut solent suis sive figuris, sive notis & signis, qui Geometriam aut Algebra[m] docent vel plane ut symbolis hieroglyphicis: quibus numeris discipulos interioris admissionis (tradita prius clave) participes faciebat arcanae suæ (undecunque demum, sive ab Ægyptiis, sive ab ipsis Judæis hausta) doctrinæ; reliquos vero gregarios (denegata illa clave) eam celabat. Hinc & *Jamblichus*: *Ipse Pythagoras pleraque eorum, quæ traduntur occultavit; ut sincere quidem docti* (γνησίως Pythagorei, esoterici) *sensum inde perspicuum: ceteri vero in mediis acroamatibus versantes* (exoterici, acufmatici, & Pythagorista proprie dicti) *instar Tantali Homericæ, nullum alium inde fructum, quam dolorem perciperent; paucis duntaxat exceptis, quæ exiliis rarique igniculi instar quibusdam inherunt.* Num itaque miramur adhuc, nostrum Hippocratem *numeros Pythagoricos* fefellisse?

Possemus igitur, cum dies Critici nusquam non causâ cadant, jure finire sententiam; nisi eam paullulum retineret in suspenso, jactata *Galenî experientia*, ad quam passim & antiquiores & hodierni desperatae causæ Patroni ultimo provocant. *Ego* inquit *Galenus, in una estate plures quam quadringentos homines, acute agrotantes, universos vel septimo vel nono die Crisim habuisse conspexi* &c. Ohe quadringentos! Forte numero, ut solent Græci, rotundo & indefinito, ut alibi *myriades*. Quod tamen non urgemus. Immo & hoc alii viderint, experientiæ Galeni, patrocinantis ambitiose propriæ causæ, quantum tribuant. Qualiscunque demum hæc sit, mihi perspectum est, eam non congruere cum sententia Hippocratis: quam tamen suis experimentis adfertum ire, & ipse videri vult,

De Vita Pythag. s. 48. & 4 edit. Kuster.
Conf. Plutarch de Isid. & Ostr. Opp. T. II. f. m.
De Vita Pythag. Cap 34

XXXI.

Lib. II. de DD. cap 7a

ri vult, & passim creditur. Dicam (ut sit tandem *finitus Oreses*) paucis Hippocrates & Galenus numerant dies omnino diversimode. Hippocrates sumit pro primo morbi die id temporis spatium indefinitum, quantumcumque demum, quod a primo morbi insultu ad solis occasum restat: sic, ut quamvis duabus demum horis ante occasum solis morbus ingruat, tamen primus morbi dies occidente sole (ex sententia Hippocratis) finiatur: atque adeo quæ subsequenter eveniunt, non referantur ad diem primum, sed secundum. Quod quidem operosissime, contra Galenicis, demonstravit *commentator* vere *Hippocraticus*. Galenus e contrario omnes morbi dies æqualiter numerat, & definit spatio XXIV. horarum. Nec potuit aliter, si quidem consultum cuperet suæ hypothesei, Astrologicæ. Ergo a prima hora, qua manifeste invadere cœpit morbus, diem numerare inchoans, non nisi elapsis a prima invasione horis XXIV. primi diei finem, & secundi initium constituit. Hinc sane apertum est, non potuisse non fieri sapientissime, ut, qui fuisset Hippocrati dies septimus & Criticus Princeps, is idem dies, ex Galenica computatione, fuerit sextus, omnium pessimus & tyrannus, scilicet: & contra &c. Porro ex loco Hippocratis, quo perhibentur *mulieribus quoque juxta eandem rationem* (computandi dies per quaterniones & septenarios) *Crises fieri a partu*, concludit Galenus, & docet dierum Criticorum computationem non esse inchoandam a morbi, qui partui supervenit, initio, sed ab ipso partu; contra clarum hujus loci sensum, ut liquido demonstravit idem Martianus, immo contra institutum ipsius Hippocratis, ut cuius est in promptu colligere, ex tribus luculentis historiis mulierum ex partu ægrotantium Libr. Epidem. I. Sect. 3. quibus historiis dierum fit enumeratio a morbi invasione, non, ut vult Galenus, a partu; ne quidem, quod accidisse illarum mulierum uni, Epicratis uxori, memoratur, ne quidem dico, si postridie a partu morbus ingruat: quod in primis contra Galeni defensores advertendum est. Hinc, forte non injuriâ, concludit Martianus, *summa esse admiratione dignos tot Viros insignes, qui, Galeni an-*
Uernate

Prosp. Mar-
rian, in Hip-
poc. f. m. 313.
& seqq.

Lib. 2. de
Crisib. Cap.
2. & alibi
passim.

Progn. Lib. 3

Comment.
super hoc
loc.

L. c. f. 386.

floritate oboccati, in tanta claritate caligaverunt. Et nos, ceu in re confessi, manifeste deprehendimus, Galenum in hac doctrina, ut fere omnibus suis commentis, sic & suis experimentis usque adeo non commodare decretis Hippocratis, ut ea magis, destituat & evertat. Propterea censemus, nostro, ut confidimus, jure, doctrinam universam de diebus Criticis male natam, frivole tot seculis jaectam, & quasi per manus traditam, nulla unquam constitisse vera demonstratione, sed mera & vana opinione, concepta ex præjudicio auctoritatis, & levi hinc credulitate, esse susceptam, & in hunc usq; diem propagatam.

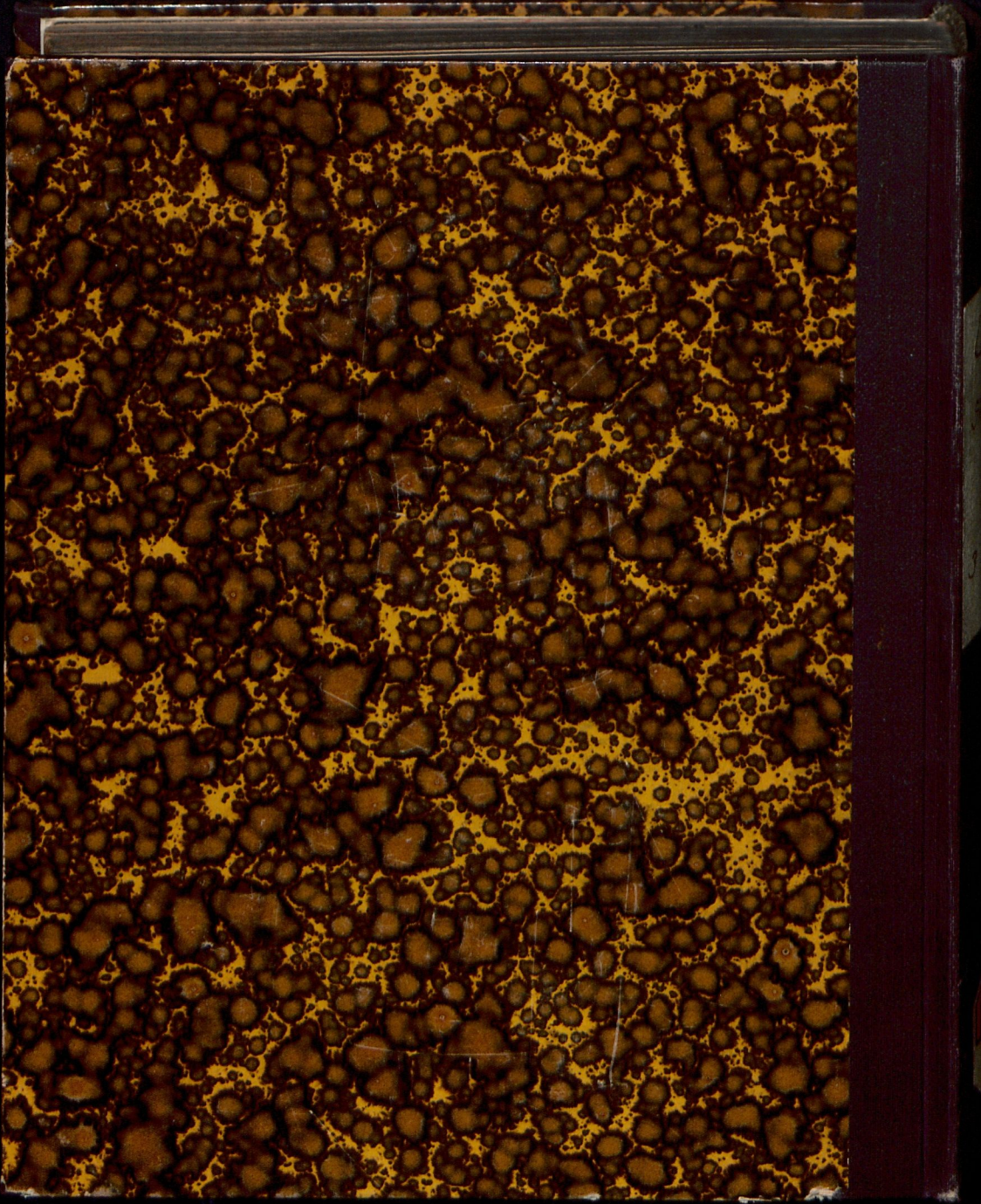
Equidem (quod forte juvabit epimetri loco addidisse) XXXII. Interpretes & Commentatores præcipui, reliqui gregis veluti duces, indissolubiles in doctrina de diebus Criticis nodos, paralogismos, *diversarias*, (quæ hætenus investigata confutavimus) aut attingunt, ut reperio, dumtaxat leviter, & male facta gratia componunt; aut, quo sunt erga venerandos salutaris doctrinæ Parentes affectu, prorsus dissimulant, & mantelo quasi nuditatem tegunt. De qua quidem, quam vocant, verecundia, ut lubet, alii statuerint. Mihi videtur esse per spectum, eam semper obtuisse plurimum artis profectui. Atque adeo illos quidem inepte religiosos, fuisse in omnem posteritatem inofficiosos, hinc & injurios. Nimum, cheu! evidenti argumento sunt vulgata ad huc dum systemata. Quantum usque quaque, ex traditionibus sine examine admisis, & frivole creditis, est & perstat tricarum, officiarum, affaniarum! unde, dum impeditur, obfuscatur, interpolatur quidquid reliquum est doctrinæ bonæ frugis, non potest non *ars*, per se *longa*, fieri Tironibus & perplexa & difficillima. Cuncta hæc tollere, plus quam Hercules fuerit labor; certe non unius hominis; nedum obscuris dare lucem, perficere desiderata. Ergo bonum factum! quod, mutatis rerum vicibus, solertia & sagacia nostræ ætatis ingenia, non, ut olim, conjurent in decreta Hippocratis & Galeni: utique hominum, communis nobiscum sortis, hoc est, errare, labi, falli naturâ proclivium; sed id potius conspirante studio agant, ut liberi ab omni, five

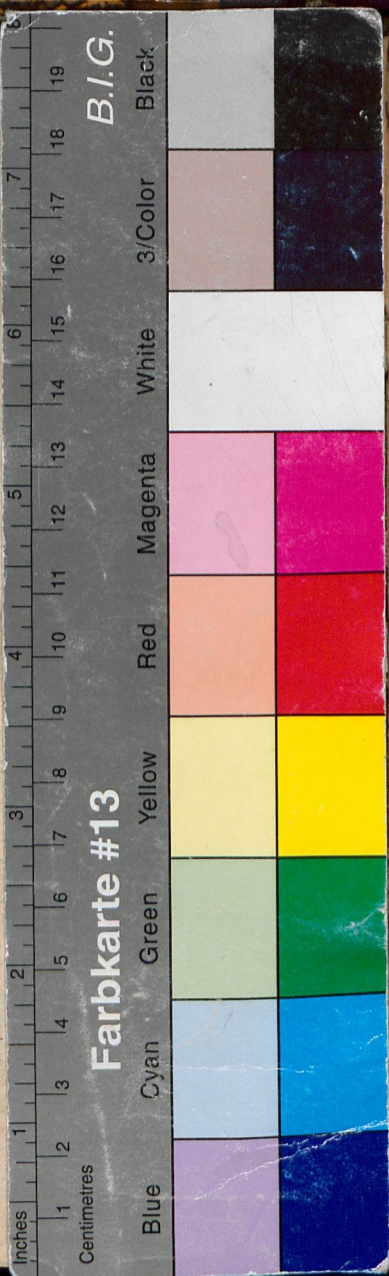
sive Medicorum sive Philosophorum, secta, iis medijs artem Medicam colant, quibus & unice potest perfici: quæ sunt, tum assidua operum & phaenomenorum naturæ observatio, & indagatio per *experimenta mechanico-mathematica, Anatomica, Chémica*. tum præcipue *morborum*, in suas proprias species digitorum *historia* certa; & hinc deducta, hinc statuminata *Theoria* vere *Experimentalis*. Hinc judicetur, hinc stet aut cadat, quidquid antiquorum, quidquid novorum est inventorum; commentorum, fabularum. Nobis, qui connitimur iisdem liberis vestigijs insistere, satis erit, (si obstat nostra imbecillitas, quo minus queamus æquis passibus & ultra) saltem eatenus progredi, ut ab incertis & inutilibus secernamus certa & utilia; usque, pro nostra copia, hominum commodis consulamus. Eo quidem animo damus, quæ hæctenus de Naturæ Medicina sumus commentati, generali complexu, hinc ob breviter involuta & indigesta: at D.D. olim diducenda & perficienda. Eo animo, ut sane in neminem injurio, sic & nemini vadato, libere est contra dierum Criticorum adsertores disceptatum; prolixitate forte Lectori minus grata, at non evitanda, cum quidem ab ultima stirpe omnium fabulæ auctoritas erat investiganda, & refellenda. Quod si sic, ut confidimus & sumus utique connisi, effecimus, apertum tandem erit, doctrinam de diebus Criticis, quæ *μετά πωλλῆς φαντασίας* systemata usque adhuc occupavit, ceu destitutam omni idoneo fundamento, esse explodendam, & eo loco habendam, quo *Astrologorum Genethliacorum*, quibus quæstus est ex stulta aliorum credulitate, *Anni Climacterici*. Quamobrem vero & Galenus olim, præ reliquis quibuscum vixit Medicis, dierum istorum fastorum nefastorum jactaverit quasi scientiam & sollicitam observationem, & nostræ ætatis Medici plures (quibus illorum vanitas forte non est ignota) paria cum eo facere nondum desistant, apertius numquam dixerō, nisi omnino invitus, & quasi laceffitus. Ut enim (quod scio) *sunt multa in Medicina, quæ neque dici neque scribi possunt*, sic forte multo plura sunt, quæ dici & scribi, iis minime expedit **TANTUM!**

P Ag. 7. l. 20. leg. *ἀνέκρτα*. p. 12. l. 20. eorum. p. 15. l. 29. redintegratur. p. 17. l. 30. factō. p. 19. l. 2. sphaecelo. p. 29. l. 21. fideliter. p. 30. l. 31. Alti. Adde ad p. 40. l. 19. Vel potius, una cum Proclo a D. Heinsio a. 1603. editus Protospatharius; qui multo planius, quam ipse ille, quem Salmasius commendat, harmonicas numerorum rationes exputatas exhibet.

Ug 172
S1

DISSERTATIO ACADEMICA,
Qua
Doctrinam Medicam

De
CRISI,
Sive
NATURAE MEDICINA,
purgatam a vanitate & offuciiis
DIERUM CRITICORUM.

Una cum
Parænesi ad Philiatros,
Magnifici RECTORIS, & EXCELL. omnium Facultatum
PROFESSORUM, Collegarum honoratissimorum, disquisitioni
Loco speciminis Professorii, more Majorum
P.P.

IACOBVS van den VELDE,
Dr. Medicin. Profess. Prim. atque SERENISS.
PRINCIP. & DN. N. CLEMENTISS. Archiater.

Respondente
JOANNE JEREMIA HERBST,
Philosophiæ & Medicinæ Studiofo.

In Auditorio majori, ad Lanum, horis solitis
a. d. XIX. Novembr. A. MDCCCLXVI.

MARBURGI CATTORUM,
Apud PHILIPPUM CASIMIRUM MÜLLERUM, Acad. Typogr.